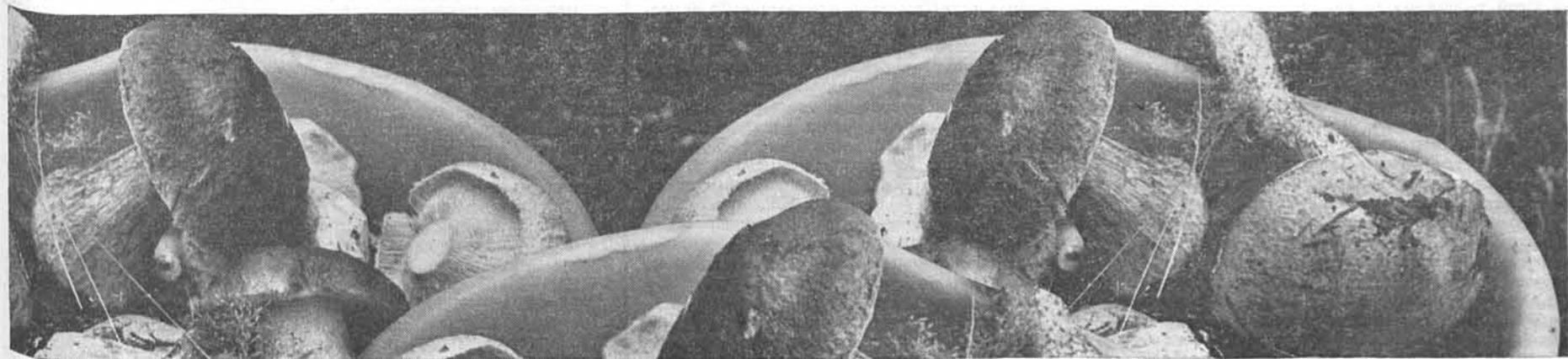

Голас Радзімы

№ 42 (1612)
18 кастрычніка 1979 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Усім вядома: восень — пара грыбная. А ў нас, на Беларусі, грыбы—прадмет захаплення і шчырай радасці. Увойдзеш у лес, нібыта ў казку. Пад нагамі процьма сыраежак, маслякоў, лісчак, зялёнак... Але дзе тут схаваўся цар грыбоў—баравік! Ах, вось ён, прыгажун! Дадому вяртаешся з поўным кошыкам...

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

Трыццаць гадоў назад ва ўсходняй частцы Германіі працоўны народ пад кіраўніцтвам аб'яднанай партыі рабочага класа — САПГ — стварыў новую дзяржаву — Германскую Дэмакратычную Рэспубліку. Сёлета працоўныя ГР урачыста адзначылі гэты гістарычны юбілей. У святкаваннях, якія адбыліся ў пачатку кастрычніка ў Берліне, прыняла ўдзел савецкая партыйна-ўрадавая дэлегацыя на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПСС, Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. Брэжневым.

Разам са сваімі нямецкімі сябрамі слаўны 30-гадовы юбілей ГР адзначылі працоўныя Савецкай Беларусі. У сталіцы

рэспублікі Мінску адбыўся ўрачысты сход, на якім з дакладам выступіў старшыня праўлення Беларускага аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГР М. Дзялец. Присутныя ў зале цёпла сустрэлі генеральнага консула ГР у Мінску С. Бернатэка, які выступіў з прамовай.

У гэтыя ж дні Беларусь наведвала дэлегацыя Цэнтральнага праўлення Таварыства германа-савецкай дружбы. Яна зрабіла паездку на мемарыяльны комплекс Хатынь і ў горад Жодзіна, пабывала на Кургане Славы, наведвала Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Сябры з ГР аглядзелі рэліквіі ратнага подзвігу Савецкай Арміі,

азнаёміліся з дакументальнымі матэрыяламі, што расказваюць аб нямецкіх патрыётах-антыфашыстах, якія мужна змагаліся супраць гітлераўцаў у радах савецкіх партызан.

У сталічным ДOME кнігі працавала выстаўка «Літаратура ГР», на якой было прадстаўлена больш як дзве з палавінай тысячы назваў выданняў. Мінчане азнаёміліся з навуковай і мастацкай літаратурай, кнігамі для дзяцей і моладзі і інш.

Генеральны консул ГР у Мінску С. Бернатэк з выпадку гадавіны першай сацыялістычнай дзяржавы рабочых і сялян на нямецкай зямлі наладзіў прыём, на якім прысутнічалі кіраўнікі партыі і ўрада рэспублікі, прадстаўнікі грамадскасці.

ЗЯМНЫ ШАР— ДЗЕЦЯМ

Галоўны рэдактар Беларускага рэспубліканскага часопіса для жанчын «Работніца і сяпанка» Марыя КАРПЕНКА расказвае аб рабоце Сусветнай канферэнцыі «За мірную і шчасліваю будучыню для ўсіх дзяцей».

Галоўнай падзеяй Міжнароднага года дзіцяці стала Сусветная канферэнцыя «За мірную і шчасліваю будучыню для ўсіх дзяцей», якая праходзіла ў Маскве. Пяць вераснёўскіх дзён у Калонную і іншыя залы Дома Саюзаў збіраліся прадстаўнікі 47 міжнародных і рэгіянальных і 385 нацыянальных арганізацый больш чым са 130 краін свету, каб ад імя соцень мільёнаў жанчын і мужчын, ад імя ўсіх, каму дарэгі лёс чалавечтва, лёс яго будучыні — дзяцей, сказаць сваё гнеўнае «не!» чорным сілам рэакцыі і вайны, абараніць дзяцей ад гора, хваробы і слёз, прыняць захады, каб сталі рэальнасцю гуманнага мэты, увасобленыя ў дэвізе Дэкларацыі правоў дзіцяці: «Чалавечтва абавязана даць дзіцяці лепшае з таго, што яно мае».

Сярод дэлегатаў і гасцей канферэнцыі былі людзі, якіх ведае ўвесь свет. Савецкую дэлегацыю ўзначальвала Валянціна Нікалаева-Церашкова. У складзе дэлегацыі была і прадстаўніца Беларусі — старшая піянерважатая школы № 28 горада Мінска Ірына Маціеўская.

Прэзідэнт канферэнцыі была аднадушна выбрана прэзідэнт яе Міжнароднага падрыхтоўчага камітэта, старшыня Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын, вядомая грамадская дзяўчка Аўстраліі Фрыда Браўн. Як яна адзначыла ў сваім дакладзе, на зямлі жыў каля 1 мільярда 600 мільёнаў дзяцей — 36 працэнтаў жыхароў нашай планеты. Там, дзе ліквідавана эксплуатацыя чалавека чалавекам, дзеці карыстаюцца ўсімі правамі, абвешчанымі Дэкларацыяй. У краінах, што вызваліліся ад каланіялізму, прымаюцца захады, каб палепшыць ахову здароўя, адукацыю і выхаванне дзяцей. Але разам з тым становіцца маленькіх грамадзян у многіх краінах свету заставецца цяжкім.

Абвясціўшы Міжнародны год дзіцяці, ААН выказала ўпэўненасць, што ўсе краіны перагледзяць свае праграмы па паляпшэнню дабрабыту дзяцей. Сусветная канферэнцыя адзначыла, што самай надзённай праблемай нашага часу з'яўляецца барацьба за мір, спыненне гонкі ўзбраенняў і забеспячэнне раззбраення.

«У час канферэнцыі, — сказала Фрыда Браўн, — вы пачуеце нямаю розных лічбаў... Усе лічбы запомніць немагчыма, але гэтыя я прашу вас помніць заўсёды: 400 мільярдаў долараў выдаткоўваецца штогод на гонку ўзбраенняў; 70 мільёнаў дзяцей паміраюць штогод ад голаду. Даняцяць гэтыя лічбы да ўсіх куткоў нашай планеты. Няхай іх ведаюць у кожнай вёсцы, на кожнай вуліцы кожнага горада. Няхай, памятаючы іх, чалавечтва з новай сілай змагаецца за спыненне гонкі ўзбраенняў, за тое, каб выратаваць нашу будучыню, нашых дзяцей».

Зараз у радзе высокаразвітых краін рэзка падае ўзровень адукацыі. Адзін амерыканскі часопіс пісаў, што 2,4 мільёна юных амерыканцаў не наведваюць школу, 7 мільёнаў — ледзь умеюць чытаць, 22 працэнты амерыканцаў пасля 17 год — непісьменныя. У ФРГ штогод каля 6 тысяч дзяцей трапляюць у бальніцы пасля жорсткіх пабояў бацькоў. Тэлебачанне капіталістычных краін, якое адыгрывае зараз большую ролю, чым сям'я, царква і школа, прапаведуе насілле, цыннізм, гвалт.

Удзельнікі канферэнцыі патрабавалі: у наш час адукацыя павінна быць абавязковай і бясплатнай; трэба перагледзець школьныя дапаможнікі, каб у іх не было матэрыялаў, якія выхоўваюць пачуццё нацыянальнай або расавай перавагі, праслаўляюць вайну, насаджаюць ідэю няроўнасці полаў; сапраўдная свабода сродкаў масавай інфармацыі павінна азначаць свабоду іх выкарыстання ў інтарэсах людзей і сацыяльнага прагрэсу.

Канферэнцыя выказала сваё адмоўнае адносіны да эксплуатацыі дзіцячай працы:

яшчэ дзесяці мільёнаў дзяцей з'яўляюцца рабамі.

Адна з камісій канферэнцыі спецыяльна разглядала пытанні дапамогі дзецям з фізічнымі і разумовымі недахопамі, выпрацавала свае рэкамендацыі. «Будзем заўсёды памятаць, — адзначыла яна, — што галоўнай прычынай дзіцячых калецтваў з'яўляецца вайна, галечка і цемра. Будзем дапамагаць дзіцяці развіваць яго асобу, ствараць розныя службы, з дапамогай якіх такія дзеці маглі б як мага пайней удзельнічаць у нармальным жыцці грамадства».

Пяць дзён пад скляпеннямі велічных залаў Дома Саюзаў гучалі выступленні амаль на ўсіх мовах свету. Пасланцы розных народаў скіроўвалі свае погляды, свае сардэчныя словы да Масквы, да нашай Савецкай краіны і іншых краін сацыялістычнай садружнасці, у якіх дзеці даўно сталі прывілежавым класам. Радасна было бачыць, з якой увагай слухалі ўдзельнікі канферэнцыі выступленні савецкіх дэлегатаў.

З горадасцю за сваю краіну слухалі мы, савецкія людзі, словы, што гучалі з трыбуны канферэнцыі.

МАРЫЯ ДАЛОРЕС РЫЕС (Мексіка):

— Мы хацелі б адаць даніну памяці У. І. Леніну і ўсім шчырым рэвалюцыянерам-большавікам, тым пакаленням, якія змагаліся за сацыялізм, якія ахвяравалі сабой для таго, каб перамагла справа сацыялізму. Сацыялізм — гэта адзіная сістэма, якая поўнасцю клапаціцца пра сучаснае і будучае дзяцей.

РАМЭШ ЧАНДРА:

— Мы бачылі дзяцей Масквы, якія гаварылі з намі, якія спявалі для нас. Яны казалі, што зрабляць усё, што ад іх залежыць, каб ва ўсіх дзяцей усюды былі школы, як у іх, каб усе дзеці, як і савецкія дзеці, былі забяспечаны харчаваннем.

ЖАН МАРТЭН СІСЭ:

— Краіна і горад, якія нас прымаюць, з'яўляюцца сімвалам нашых спадзяванняў.

Падобных слоў было шмат. Фрыда Браўн частку свайго даклада таксама прысвяціла дзецям СССР. «Знаходзячыся ў Маскве ў перыяд падрыхтоўкі канферэнцыі, я мела магчымасць азнаёміцца з сістэмай клопатаў пра дзяцей... Я зусім упэўнена не толькі ў тым, што Савецкі Саюз дае дзецям лепшае з таго, што мае, але што і ўся сістэма фармальнай і неформальнай адукацыі ў гэтай краіне накіравана на тое, каб выхоўваць любоў да міру і сапраўднага гуманізму».

ВЦСПС, Камітэт савецкіх жанчын і Камітэт маладзёжных арганізацый паклапаціліся, каб за межамі гасці выдатна адчуваў сябе ў Маскве, мелі магчымасць азнаёміцца з савецкай сістэмай выхавання дзяцей, наведваць школы, бальніцы, дзіцячыя сады і піянерскія лагеры, прафзахвучылішчы і дзіцячыя тэатры, дзіцячыя санаторыі і музычныя школы, пабываць у саюзных рэспубліках. Група дэлегатаў і гасцей канферэнцыі з Францыі і Гвінеі-Бісаў наведвала Беларусь, азнаёмілася з усім тым, што маюць нашы дзеці, была прынята намеснікам Старшыні Савета Міністраў БССР, членам Камісіі па правядзенню ў СССР Міжнароднага года дзіцяці Нінай Сняжковай.

Сусветная канферэнцыя «За мірную і шчасліваю будучыню для ўсіх дзяцей» завяршылася прыняццем двух важных дакументаў — Звароту да XXXIV сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, урадаў і парламентаў усіх краін свету і Закліка да сусветнай грамадскасці, грамадскіх арганізацый і рухаў. У Звароце канферэнцыя заклікала ААН прыкласці ўсе намаганні да таго, каб пазбавіць будучыя пакаленні ад цяжару вайны, забяспечыць мір, дабівацца прыняцця і правядзення ў жыццё ўсімі дзяржавамі — членамі ААН Міжнароднай канвенцыі на аснове Дэкларацыі правоў дзіцяці.

Вячэрняе кафэ «Рускі чай» адкрылася нядаўна ў Мінску. У яго ўтульнай зале можна правесці вечар з сябрамі, пакаштаваць фірменныя стравы і, вядома, папіць чаю. Аб тым, каб у наведвальнікаў быў добры настрой, клапаціцца абслугоўваючы персонал кафэ — маладыя, ветлівыя афіцыянткі, вопытныя кухары, уважлівы адміністратар. «Рускі чай» яшчэ толькі пачаў працаваць, але аб ім ужо можна пачуць шмат добрага.

НА ЗДЫМКУ: афіцыянтка Алена ЕРМАЧОНАК.

З'ЕЗД ХІРУРГАУ

У любы час дня і ночы яны гатовы заняць свой пост ля аперацыйнага стала, каб вярнуць чалавеку здароўе, а нярэдка і жыццё. Толькі ў мінулым годзе беларускія хірургі зрабілі амаль паўмільёна аперацый, з якіх звыш 50 тысяч былі неадкладнымі. Нязмерна ўзрастае тэхнічная аснашчанасць медыцыны наогул і хірургіі ў прыватнасці. У рэспубліцы створана 5 цэнтраў спецыялізаванай хірургічнай дапамогі, адкрыты эндаскапічны цэнтр.

Гэтыя лічыбы прагучалі з трыбуны аб'яднанага з'езду хірургаў, гематолагаў і трансфузіёлагаў Беларусі, што завяршыўся ў Мінску. У яго рабоце прыняла ўдзел намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Сняжкова.

«КРЫНІЦА» ЛЯ КРЫНІЦЫ

Лепшым курортам краіны не ўступае па аснашчанасці санаторый-прафілакторый «Крыніца» Магілёўскага камбіната шаўковых тканін. Заводская здраўніца, уведзеная ў эксплуатацыю, прапануе працаўнікам прадыямства вода- і гразелечэнне, розныя віды фізіятэрапіі. У

прафілакторыі — вялікі аднаўленчы комплекс з рускай і фінскай лазнямі, плавальным басейнам. Недалёка адкрыта прыродная крыніца мінеральнай вады, якая будзе выкарыстана для лячэння страўнікавых захворванняў.

Штогод на заводскім курорце змогуць адпачыць і паправіць здароўе звыш 1 200 работнікаў камбіната.

Яго будаўніцтва вялося ў адпаведнасці з перспектывным планам, зацверджаным Саветам Міністраў рэспублікі. Ён прадугледжвае ўзвядзенне амаль трохсот прафілакторыяў і баз адпачынку, якія змогуць прыняць адначасова больш чым трыццаць тысяч чалавек.

НА ПАТОКУ...

АУТАМАТЫЗАЦЫЯ

Спецыялісты Светлагорскага цэлолозна-лапяровага завода ў садружнасці з кіеўскімі вучонымі распрацавалі ўкаранілі паточную лінію па выпуску скрыначнага кардону. З яе дапамогай удалося комплексна механізаваць вытворчыя працэсы — ад падачы рулонаў на размотчыкі да лагузкі гатовай прадукцыі ў вагоны. Навінка светлагордаў дазва-

З ВЁСКИ — У ГОРАД, З БЕЛАРУСІ — У СІБІР

КУДЫ РУХАЮЦЦА МІГРАЦЫЙНЫЯ ПАТОКІ

Людзей, якія ні разу за сваё жыццё не змянілі месца жыхарства, абсалютна меншасць... Міграцыя стала «хранічай хваробай» нашага стагоддзя. У большай або меншай ступені ўсе нацыі і народы схільны да яе. Савецкі Саюз — не выключэнне.

Што прымушае людзей знімацца з населеных месцаў? У якім напрамку рухаюцца міграцыйныя патокі? Ці можна кіраваць гэтым працэсам?

ПОМПА

«ВЕСКА — ГОРАД»

Расія ўступіла ў XX стагоддзе, па сутнасці, аграрнай краінай. Па перапісу 1913 года, у вёсках жыло 80 працэнтаў усяго насельніцтва — больш, чым у любой дзяржаве Заходняй Еўропы.

Аднак з індустрыялізацыяй краіны, якая пачалася ў гады першых пяцігодак (1929—1940 гг.), дэмаграфічная сітуацыя пачынае змяняцца. Будаўніцтва новых заводаў, фабрык, гідра- і цэплавых электрастанцый прывяло да масавай міграцыі з вёскі ў горад. За гэты перыяд помпа «вёска — горад» больш чым падвоіла колькасць гараджан, у той час як колькасць сельскіх жыхароў, нягледзячы на высокі нату-

ральны прырост, заставалася на ранейшым узроўні.

Тэндэнцыя павелічэння колькасці гараджан за кошт сельскіх жыхароў захавалася і па сённяшні дзень. За апошнія дзесяць год амаль 60 працэнтаў іх прыросту завяшпечыла міграцыя з вёскі. У выніку, доля сельскага насельніцтва скарацілася да 38 працэнтаў. Змяненне дэмаграфічнай сітуацыі на карысць горада паставіла СССР у разрад высокаурбанізаваных краін свету.

Сам па сабе працэс пераезду сельскіх жыхароў у горады заканамерны. Аднак ён мае адзін негатывны момант — большасць учарашніх сялян з усіх гарадоў бліжэйшага суседства аздаюць перавагу найбольш буйным. Чаму?

ліла ліквідаваць у галіне некалькі аднапавых вытворчасцей з састарэлай тэхналогіяй, перавесці на іншыя ўчасткі 625 чалавек.

СЯРОД СІНЯГА БОРУ

Белакаменны будынак чатырохпавярховай бальніцы на 150 ложкаў вырас у малыўнічым месцы паблізу горада Скідала. Пабудаваны ён на сродкі гаспадарак і прамысловых прадпрыемстваў Гродзенскага раёна.

У вобласці паспяхова ажыццяўляецца комплексны план будаўніцтва і рэканструкцыі лячэбных устаноў. Пры ўдзеле сельскагаспадарчых і прамысловых прадпрыемстваў за апошнія гады ўзведзена каля дваццаці новых бальнічных карпусоў, амбулаторый, паліклінік. Цяпер на кааператыўных аснове аж удзельнічаюць пяць раённых бальніц, шмат іншых лячэбных і аздараўленчых устаноў.

ТРАЛЕЙБУСЫ СПЯШАЮЦА ДА МІКРАРАЁНАЎ

Новы тралейбусны маршрут, які звязвае густанаселены мікрараён у занёманскай частцы горада з цэнтрам, з'явіўся ў транспартнай схеме Гродна. Усе жыллы масівы абласнога цэнтра звязаны цяпер паміж сабой і прамысловымі прадпрыемствамі гэтым зручным транспартам. Агульная даўжыня яго ліній перавышае ўжо сто кіламетраў. Да канца года адкрыецца яшчэ адзін тралейбусны маршрут.

ПАЛІМЕРЫ НА СЛУЖБЕ У БУДАЎНІКОЎ

Ні грама металу не выкарыстана для каструкцыі вадасцёкаў на збудаванні вышыннага жылога дома на вуліцы Горкага ў Мінску. Традыцыйны чыгун заменены тут поліэтыленам. Новаўвядзенне дазволіла зберагчы тону металу, увосем разоў скараціць працоўныя затраты.

Асноўны закон міграцыі просты — людзі імкнуцца туды, дзе лепш. З пункту гледжання былога сельскага жытара, лепш у вялікім горадзе. Меркаванне, прама скажам, далёка не бяспрэчнае, але факт застаецца фактам — суперграды, нібы гіганцкія магніты, прыцягваюць асноўную масу мігрантаў. Гэта выклікае іх неапраўдана хуткі рост і параджае масу праблем, вырашыць якія не заўсёды прадстаўляецца магчымым. Бо чым большы горад, тым больш складана забяспечыць у ім хуткую і зручную транспартную сувязь, захаваць спрыяльнае прыроднае асяроддзе і г. д. Хоць у сэнсе выбару работы, магчымасцей для вучобы і правядзення вольнага часу вялікія гарады маюць безумоўны перавагі перад малымі і сярэднімі.

Няцяжка ўявіць, да чаго ў канчатковым выніку можа прывесці стыхійная міграцыя. Ужо цяпер некаторыя демографы ў прагнозах на будучае малююць нам карціну ўсеагульнай суперурбанізацыі з пасяленнямі да 100 мільёнаў чалавек. Бясспрэчна, гэта не лепшая мадэль чалавечага супольнага жыцця ў будучым.

Праблема перапамеркавання балансу міграцыі на карысць сярэдніх і малых гарадоў — адна з актуальнейшых у сацыяльнай і эканамічнай палітыцы Савецкай дзяржавы. Выкарыстоўваючы

ВАДКАСЦЬ З «ЖАЛЕЗНЫМ ХАРАКТАРАМ»

Па хвалях плыў... камень. Самы сапраўдны камень, поспехі якога на гэтым попрышчы выказваюць коратка: пайшоў каменем на дно. Зрэшты, «здэскалі пад фізікай» кончыліся ў тую ж секунду, «калі колы з вадкасцю знялі з магніта. Хвалі ўлегліся, а камень, як і мае быць, глуха стукнуўся аб шкляное дно.

Такім цікавым доследам у Інстытуце цепла- і масаабмену АН БССР праілюстравалі магчымасці ферамангнітнай вадкасці выштурхваць на паверхню прадметы, удзельная вага якіх большая за яе ўласную. Гэта ўласцівасць вады, масла або газу, асобым спосабам «замешаных» на драбнейшых часцінках жалеза, можа мець вялікае практычнае значэнне, напрыклад, пры ўзбагачэнні руды. Часцінкі металу ў такой вадкасці патонуць, а пустая парода застаецца на паверхні і трапіць у адзалы.

Ферамангнітная вадкасць — з'ява сапраўды унікальная. Метал, які ідзе на яе прыгатаванне, многія гадзіны расціраецца ў шаравым млыне да такога стану, што яго часцінкі становяцца амаль бязважкімі. Патануюць у вадкасці ім не дае цеплавых рух, які размеркоўвае іх раўнамерна па ўсяму аб'ёму.

Дзякуючы дабаўцы паверхнеактыўных рэчываў яны не зліпаюцца. Атрыманая завяць вельмі аднародная і ўстойлівая, не рассялоіваецца ні пад уздзеяннем моцных магнітных палёў, ні ў цэнтрафугах нават пры 20-тысячаразавой перагрузцы.

Фундаментальныя даследаванні ўстойлівасці свабоднай паверхні феравадкасцей, праведзеныя ў інстытуце, дазволілі перайсці да распрацоўкі канкрэтных сістэм з іх выкарыстаннем. Пасля завяршэння выпрабаванняў нафтапрамыславікі атрымаюць кампактны масаабменны апарат для асушэння спадарожнага газу, які распрацаваны ў садружнасці з краснадарскімі вучонымі. Патрэбнасць у гэтых канструкцыях вялікая. Справа ў тым, што газ утрымлівае шмат пароў нафты, якія асядаюць на сценкі трубаправода і забруджваюць яго. Існуючыя спосабы выдалення прымясяў з-за нізкай прадукцыйнасці зніжаюць прапусканую здольнасць газавых магістралей. Феравадкасць жа дазволіць перапампоўваць блакітнае паліва практычна з любой хуткасцю.

Для трактарнага і аўтамабільных заводаў Беларусі вучоныя распрацоўваюць новыя канструкцыі вузлоў трэння, якія будуць служыць у некалькі разоў больш працягла. Дабіваюцца яны гэтага зноў жа з дапамогай феравадкасці. Аказваецца, дастаткова дадаць яе ў змазку падшыпніка, забяспечанага магнітам, каб поўнасцю выключыць выцяканне масла.

Гэтую праблему вучоныя вы-

рашаюць і інакш. Бо феравадкасць з поспехам можа замяніць гумавыя ўшчыльняльныя кольца. Але калі гума з часам старэе і пачынае прапускаць змазку, то магнітны замок можа перажыць любую машыну. Ён настолькі надзейна ахоўвае вузел, што адпадае неабходнасць у доглядзе за ім. Прынцып шматвадкаснага ўшчылення можна выкарыстаць і для герметызацыі газавых сістэм пад ціскамі і вакуумных канструкцый (тым больш, што ёсць феравадкасці, якія практычна не выпараюцца ў вакууме).

Арыгінальная сістэма ахаладжэння электрарухавікоў, прапанаваная беларускімі вучонымі, дазваляе на 20 працэнтаў павялічыць іх магутнасць. Вугальныя камбайны з такімі матарамі паказваюць прадукцыйнасць значна вышэйшую за практычную. Даследчыкі працуюць цяпер над стварэннем неабходнага ў прамысловасці выпраменьніка ультрагуку з вадкай мембранай. Вырашаецца і праблема атрымання механічнай энергіі там, дзе ёсць вялікі перапад тэмператур.

Магнітную вадкасць рыхтуюць нават да ролі... дворніка на марскіх прасторах. Бо калі распыліць яе вакол пацяраўшага аварыю танкера, то трапіўшую на ваду нафту можна хутка сабраць з дапамогай магнітаў.

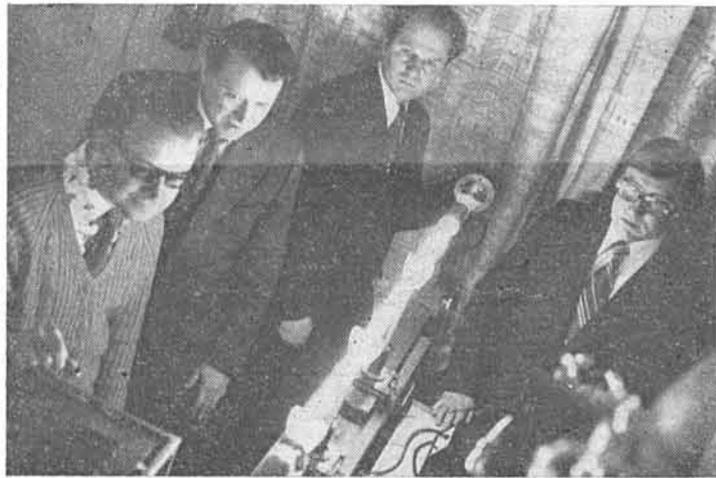
Шмат яшчэ прафесій будзе ў гэтай дзіўнай вадкасці з «жалезным характарам». Бо ў яе працоўнай біяграфіі пішуцца толькі першыя радкі.

ВЫЯЎЛЕНЫ «ПАДПАЛЬШЧЫКІ» ТАРФЯНІКАЎ

Няма больш тайн у пажараў на тарфяніках. Як аказалася, іх выклікалі існуючы ў торфе цукар і вокіслы жалеза. Узасмадзяежныя гэтых рэчываў пасля складаных ператварэнняў выклікае небяспечнае павышэнне тэмпературы і самазагаранне.

Вывад, зроблены беларускімі вучонымі, дазволіць перагледзець сістэму супрацьпажарных мер, якія выкарыстоўваюцца на торфапрадпрыемствах. Устаноўлена, што нават калі адзін з двух каварных кампанентаў не дасягне крытычнай велічыні, то ўчастак можна аднесці да разрады бяспечных. Паводле падлікаў спецыялістаў, толькі адмова ад лішніх мер перасярогі дазволіць эканоміць у рэспубліцы больш мільёна рублёў у год.

Схільны да самазагарання здабыты торф вучоныя прапанавалі ізаляваць поліэтыленавай плёнкай, слоём тарфашчочалячай пасты або звычайным сырым торфам. Такая перашкода на шляху паветра ўзводзіцца не на паверхні штабеля, а ў глыбіні яго, там, дзе нараджаецца ачаг пажару. Выпрабаванні ў вытворчых умовах паказалі высокую эфектыўнасць навінкі.

Вучоныя Інстытута фізікі Акадэміі навук БССР выконваюць шырокую праграму даследаванняў па выкарыстанню лазераў у народнай гаспадарцы. Прамень сучасных аптычных квантавых генератараў добра служыць хімікам, металургам, медыкам, біёлагам...

НА ЗДЫМКАХ: кандыдаты фізіка-матэматычных навук (злева направа) Л. БАЛОЦЬКА, В. ГРУЗІНСКІ, В. ТАЛКАЧОЎ і Г. ТАЎСТАРОЖАЎ у лабараторыі фізікі інфрачырвоных промяняў; на ўчастку апрацоўкі аптычных дэталей доследнай вытворчасці.

Фота А. НІКАЛАЕВА.

перавагі планавай і цэнтралізаванай эканомікі, Савецкая ўлада ў апошнія гады пры выбары месца для новага прамысловага будаўніцтва ўсё часцей аддае перавагу невялікім гарадам. Паводле разлікаў спецыялістаў, гэта павінна змяніць напрамак сельскай міграцыі.

Нарэшце, у СССР актыўна адбываецца урбанізацыя самай вёскі. У Расійскай Федэрацыі рэалізуецца адна з буйнейшых нацыянальных эканамічных праграм — пераўтварэнне Нечарназем'я. Уласцівы гэты працэс і іншым рэгіёнам. Ператварэнне сельскагаспадарчай працы ў разнавіднасць працы індустрыяльнай, прыўнясенне гарадскога камфорту ў вёску, несумненна, адаб'юцца і на міграцыйных працэсах.

«АБЫ КІМ, АЛЕ Я ХАЧУ НА ЧУКОТКУ»

Калі ў XVIII—XIX стагоддзях Сібір прыцягвала ў асноўным землепраходцаў і падарожнікаў, то ў апошнія дзесяцігоддзі яна стала ажыўленым перакрываваннем на шляху міграцыйных патокаў. Цікавае да гэтага гіганцкага рэгіёна, які не мае сабе роўных па плошчы, безумоўна, — у яго прыродных багаццях. Нетры Сібіры змяшчаюць практычна ўсе элементы табліцы Мендэлеева. Прычым большасць з іх маюць прамысловае значэнне.

Распрацоўка карысных выкапняў, лясных рэсурсаў, стварэнне энергетычных, а ў апошні час буйных прамысловых вузлоў, сапраўды, патрабуе кваліфікаваных рабочых рук, прыцягненне якіх Савецкі ўрад усяляк заахвочвае. Аднак варта мець на ўвазе, што Сібір — суровы па прыродна-кліматых умовах край. Тут працяглая і марозная зіма, гадавы перапад тэмператур дасягае 100 градусаў па Цэльсію, летам многія нізінныя месцы ператвараюцца ў непраходныя багны і балоты, процыма камароў і гнусу.

Экстрэмальная прырода раёна, аддаленасць ад развітых індустрыяльных цэнтраў надзвычайна ўскладняюць і робяць дарагім асваенне Сібіры. Любое новае будаўніцтва тут абыходзіцца ў 1,5—2 разы даражэй, чым у еўрапейскай частцы СССР, а пераезд сюды аднаго работніка і яго ўладкаванне на новым месцы каштуе дзяржаве каля 30 тысяч рублёў.

Асноўны кантыгент мігрантаў у Сібір — гэта высокакваліфікаваныя спецыялісты, што заключылі дагаворы пры пасрэдніцтве спецыяльных бюро па арганізаванаму набору рабочых, якія ёсць ва ўсіх буйных гарадах краіны. Дзяржава аплачвае ім праезд да месца работы і забяспечвае аднаразавай дапамогай у размеры сярэднемесячнага зароботку. Аднак не ўсе едуць у Сібір па дагаворах.

Многія лічаць за лепшае не звязваць сябе абавязальствамі і перасяляюцца сюды самастойна.

На першых кроках асваення субконтынта была недаацэнена роля сацыяльна-бытавога фактара, што прывяло да сустрэчнага міграцыйнага патоку з Сібіры. Цяпер у стратэгіі асваення ўсходніх раёнаў праблемам добраўпарадкавання мільёнаў навасялаў удзяляецца асабліва ўвага. Адзін за адным паўстаюць маладыя сібірскія гарады: Усць-Ілімск, Ангарск, Шэлахуў, Саянагорск, Стражавы і іншыя, дзе прыязджаючым у асноўным забяспечаны спрыяльныя ўмовы для жыцця. Як вынік такой палітыкі адток мігрантаў за апошнія гады прыкметна скараціўся.

Вялікія расходы, якія бярэ на сябе дзяржава пры перасяленні жадаючых працаваць на новабудовлях Сібіры, вымушае шукаць і іншыя шляхі вырашэння праблемы. У гэтым плане лічыцца метаэфектным развіццём тут пераважна энергаёмкія вытворчасці, а таксама прадпрыемствы з максімальнай аўтаматызацыяй і механізацыяй тэхналагічных працэсаў.

Што прыцягвае сюды людзей, большасць з якіх на ранейшым месцы маюць усё неабходнае для нармальнага жыцця? Грошы? Магчымасць хутка зрабіць кар'еру? Або рамантыка далёкіх дарог? І тое, і другое, і трэцяе.

У Сібіры, сапраўды, больш перспектывы для творчага і службовага росту, паколькі і сам раён у эканамічных адносінах хутка расце і развіваецца, усюды патрэбны людзі, асабліва кваліфікаваныя спецыялісты.

Грошы? Яны адыгрываюць не апошнюю ролю ў жыцці чалавека. А ў Сібіры заробная плата ў 1,5—2 разы вышэйшая, чым у сярэднім па краіне.

Нарэшце, для многія савецкіх юнакоў і дзяўчат у Сібіры — экзамен на трываласць, праверка патэнцыялу ўласных магчымасцей. Псіхологі сцвярджаюць, што імкненне праявіць сябе спрадвечна ўласціва чалавеку. Яны называюць гэта натуральнай цягай да самавызначэння. Вось як матывуе сваё жаданне паехаць у Сібір аўтар аднаго з пісьмаў, якія тысячамі прыходзяць сёння на новабудовлі краю:

«Мне хочацца папрацаваць у вашай вобласці, у прыватнасці, — на Чукотцы. Я ўжо зьяртамся, але мне адказалі, што з-за недахопу жылля выклік прыслаць не могуць. Але мяне не зразумелі. Я не маю патрэбы ў кватэры, а інтэрнат, напэўна, ёсць. Зразумейце мяне правільна. Я не за вялікімі грошамі еду... І прашуся не на пасаду. Я магу працаваць проста шафёрам. Нарэшце, абы кім, але я хачу паехаць на Чукотку!».

Аляксандр ДЗЕДУЛ.

В ТЕЧЕНИЕ 12 МЕСЯЦЕВ С ТЕРРИТОРИИ ГЕРМАНСКОЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ БУДУТ ВЫВЕДЕНЫ ДО 20 ТЫСЯЧ СОВЕТСКИХ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ, ТЫСЯЧА ТАНКОВ, А ТАКЖЕ ОПРЕДЕЛЕННОЕ КОЛИЧЕСТВО ДРУГОЙ ВОЕННОЙ ТЕХНИКИ.

НАМ ДОРОГО МИР

РЕЧЬ Л. БРЕЖНЕВА 6 ОКТЯБРЯ 1979 года В БЕРЛИНЕ НА ТОРЖЕСТВЕННОМ ЗАСЕДАНИИ,

ПОСВЯЩЕННОМ 30-летию ОБРАЗОВАНИЯ ГДР

Дорогой товарищ Хонеккер!
Дорогие друзья!

Быть здесь, вместе с вами в эти праздничные дни для нас большая радость. Мы привезли вам братские поздравления с тридцатилетием Германской Демократической Республики и самые добрые пожелания от ваших верных друзей и союзников — от семнадцати миллионов советских коммунистов — членов партии Ленина, от всего советского народа!

Благодарю нашего дорогого друга, Генерального секретаря ЦК Социалистической единой партии Германии и Председателя Государственного совета ГДР, видного деятеля международного рабочего движения товарища Эриха Хонеккера за добрые слова, сказанные о Советском Союзе, о его политике. Со своей стороны хочу подчеркнуть, что в коммунистах Германской Демократической Республики, в народе ГДР мы видели и видим надежных соратников по общему делу, верных нашим общим великим идеалам, упорных и умелых в труде, стойких при любых испытаниях.

Каждый прожитый год из минувших трех десятилетий рядом с вашей республикой были Советский Союз и другие страны великого социалистического сотрудничества. Мы шли вперед вместе, черпая веру и мужество во взаимной поддержке, в братской солидарности.

Надежным инструментом нашей общей безопасности и нашей совместной борьбы за мир стал Варшавский Договор, чье 25-летие мы скоро отметим. Хорошим форумом широкого и равноправного хозяйственного сотрудничества стал Совет Экономической Взаимопомощи.

Опыт нашего взаимодействия во всех областях — это убедительный пример непобедимой силы социалистической солидарности. И наша общая воля состоит в том, чтобы так было и впредь.

Вчера был подписан новый важный документ нашего сотрудничества — программа специализации и кооперирования производства между СССР и ГДР на срок до 1990 года. Коротко говоря, ее суть состоит в следующем: всюду, где это возможно и полезно, мы складываем ресурсы и производственные возможности друг друга, чтобы успешнее решать самые сложные проблемы экономического развития.

Для наших партий, государственных и общественных организаций, предприятий и научно-исследовательских центров стали привычной нормой, я бы даже сказал — жизненной потребностью, постоянные творческие контакты. Тысячи и тысячи трудящихся Советского Союза и вашей республики непосредственно знакомы друг с другом, миллионы поддерживают тесные связи в рамках различных организаций. Это очень хорошо, товарищи. Дружба народов — это величайшее богатство, которое надо ценить, оберегать и приумножать!

В юбилейные дни нелишне вспомнить пройденный путь. Осенью 1949 года, когда была образована Германская Демократическая Республика, политическая ситуация в Европе, да и не только в Европе, была особенно напряженной. Над континентом пронеслись шквалы «холодной войны». Уже был создан блок НАТО — главный военный инструмент империализма. Некоторые политики на Западе грозили превратить «войну холодную» в войну «горячую». Балансирование «на грани войны» было провозглашено чуть ли не главным принципом внешней политики империалистического лагеря.

Но заря социализма, взошедшая над многими странами во второй половине 40-х годов, разгоралась все ярче и ярче. Возникновение и утверждение ГДР явилось новой огромной победой дела социализма и мира, имело действительно историческое значение.

Все дальше уходит в прошлое 1945 год, когда здесь, в Берлине, завершился последний акт самой кровопролитной войны в истории человечества. Теперь у Берлина, столицы Германской Демокра-

тической Республики, добрая слава. Народы не могут не быть благодарны Социалистической единой партии Германии, правительству и трудящимся ГДР за то, что они сказали категорическое нет фашизму и милитаризму, за то, что оправдали надежды борцов антигитлеровского фронта.

Содержание политики каждого государства можно легче понять, ответив на простые вопросы: что оно дает своим гражданам, что несет соседям и миру в целом.

В Германской Демократической Республике, как и в других социалистических странах, на деле проявляется глубокая забота о благополучии трудящихся, о том, чтобы каждый член общества мог с уверенностью смотреть в будущее. Здесь сохраняются и развиваются лучшие традиции германского рабочего движения, воплощаются в жизнь идеалы блестящей плеяды немецких революционеров, гуманистов, мыслителей.

Своим соседям республика несет дружественное расположение, готовность, к сотрудничеству, взаимотониманию. Вместе с другими странами социалистического сотрудничества она делает все, чтобы человечество не было вновь ввергнуто в гибельный омут войны.

Все это заслуживает глубокого уважения. В этом — корень постоянно растущего авторитета ГДР в мире.

Международно-правовое признание ГДР стало по существу поворотным рубежом в укреплении безопасности Европы. Далось оно, как вы знаете, нелегко. За это признание, за заключение известных договоров 70-х годов, за учет послевоенных реалий, за проведение общеевропейского совещания стран социалистического сотрудничества пришлось бороться десятилетиями.

Общеевропейское совещание приняло Заключительный акт — своего рода хартию безопасности народов Европы, хартию мирной жизни, мирных отношений между государствами. Наше горячее желание состоит в том, чтобы эта хартия осуществлялась в полном объеме.

Если судить по словам, то и государственные деятели Запада вроде бы хотят этого. Но, к сожалению, дела наших партнеров слишком часто идут в ином направлении. Мы не можем не видеть реальных фактов: сторонники гонки вооружений используют любые, даже можно сказать, несуществующие, надуманные предлоги, чтобы накалить обстановку, подхлестывать военные приготовления. Что же касается Европы, то здесь под здание мира, под самый его фундамент замышляют подвести мину.

Серьезную тревогу анушают опасные планы размещения на территории Западной Европы новых типов американского ракетно-ядерного оружия, о чем сейчас уже трубят западная пропаганда. Скажем прямо: осуществление этих замыслов существенно изменило бы стратегическую обстановку на континенте. Их цель — сломать сложившееся в Европе равновесие сил, попытаться обеспечить блоку НАТО военное превосходство.

Насчет военного превосходства — это еще, как говорится, бабушка надвое сказала. Социалистические страны, конечно, не стали бы безучастно смотреть на усиление нативских милитаристов. Нам пришлось бы в этом случае осуществить необходимые дополнительные шаги по укреплению своей безопасности. Иного выхода у нас не останется. Но вот одно совершенно ясно: реализация планов НАТО неизбежно обострила бы обстановку в Европе и во многом отравила бы международную атмосферу в целом.

Не секрет, что не последняя роль в подготовке этих опасных планов наряду с США отведена Федеративной Республике Германии.

Говоря откровенно, те, кто определяет политику этой страны, стоят сегодня перед очень серьезным выбором. Им придется решить, что лучше для ФРГ: содействовать укреплению мира в Европе и развитию мирного взаимовыгодного сотрудничества европейских госу-

дарств в духе добрососедства и крепкого взаимного доверия, — или же содействовать новому обострению обстановки в Европе и в мире, разместив на своей территории американское ракетно-ядерное оружие, нацеленное на СССР и его союзников. Ясно, что в этом, втором случае значительно ухудшилось бы и положение самой ФРГ. Нетрудно понять, какие последствия ожидали бы ее, если бы это новое оружие было когда-то пущено в ход его хозяевами.

Все сказанное, разумеется, относится и к другим европейским странам — членам НАТО, которые имеются в виду «осчастливить» размещением там американского ракетно-ядерного оружия среднего радиуса действия.

Что касается Советского Союза, то еще раз и еще раз повторяю, что мы к военному превосходству не стремимся. В наши намерения никогда не входило и не входит угрожать какому бы то ни было государству или группе государств. Наша стратегическая доктрина имеет сугубо оборонительную направленность. Утверждения, будто Советский Союз наращивает на европейском континенте свою военную мощь в масштабах, не вызванных потребностями обороны, не имеют ничего общего с действительностью. Это — сознательный обман широкой общественности.

В Европе, как и во всех других районах нашей планеты, мы хотим мира, прочного мира. Это — фундаментальная основа нашей внешней политики, ее становой хребет. Эту политику мы проводим последовательно и неуклонно.

Как Председатель Совета обороны СССР я со всей определенностью заявляю: за последние десять лет на территории Европейской части Советского Союза количество носителей ядерного оружия средней дальности не было увеличено ни на одну ракету, ни на один самолет. Наоборот, количество пусковых установок ракет средней дальности, как и мощность ядерных зарядов этих ракет, даже несколько уменьшились. Сократилось также количество средних бомбардировщиков. Ну а на территориях других государств Советский Союз такие средства не размещает вообще. На протяжении вот уже ряда лет мы не увеличиваем также численность своих войск, размещенных в Центральной Европе.

Скажу больше. Мы готовы сократить по сравнению с нынешним уровнем количество ядерных средств средней дальности, размещенных в западных районах Советского Союза, — но, конечно, только в том случае, если в Западной Европе не будет дополнительного размещения ядерных средств средней дальности.

Я хочу также торжественно подтвердить, что Советский Союз никогда не применит ядерного оружия против тех государств, которые отказываются от производства и приобретения такого оружия и не имеют его на своей территории.

Движимые искренним желанием вывести из тупика многолетние усилия по достижению военной разрядки в Европе, показать пример перехода от слов к реальным делам, мы, по согласованию с руководством ГДР и после консультаций с другими государствами — участниками Варшавского Договора, приняли решение сократить в одностороннем порядке численность советских войск в Центральной Европе. В течение следующих 12 месяцев с территории Германской Демократической Республики будут выведены до 20 тысяч советских военнослужащих, тысяча танков, а также определенное количество другой военной техники.

Мы уверены, что это новое конкретное проявление миролюбия и доброй воли Советского Союза и его союзников будет одобрено народами Европы и всего мира. Мы призываем правительства стран НАТО должным образом оценить инициативы социалистических государств и последовать нашему доброму примеру.

Наша страна выступает за дальнейшее

расширение мер доверия в Европе. Мы, в частности, готовы договориться о том, чтобы предусматриваемые Заключительным актом Хельсинки предварительные уведомления о крупных военных учениях сухопутных войск делались за более длительный срок и не с уровня 25 тысяч человек, как сейчас, а меньше — скажем, с уровня 20 тысяч человек. Мы готовы также — на началах взаимности — не проводить военных учений с участием более 40—50 тысяч человек.

Разумеется, остаются в силе предложения социалистических стран относительно уведомлений о крупных военно-воздушных учениях и о военно-морских маневрах, проводимых вблизи территориальных вод других государств — участников общеевропейского совещания.

И еще одну вещь мы хотим предложить Западу: давайте в районе, определенном Хельсинкским актом, заблаговременно уведомлять не только о военных учениях, но и о передвижениях сухопутных войск численностью более 20 тысяч человек.

Могут быть рассмотрены и другие идеи, направленные на укрепление доверия между государствами, на уменьшение опасности возникновения войны в Европе. Самым подходящим местом для обсуждения широкого комплекса мер военной разрядки в Европе мы по-прежнему считаем общеевропейскую конференцию на политическом уровне, подготовка и созыв которой — задача весьма актуальная, можно сказать — назревающая.

Как известно, предстоят также важные переговоры по ОСВ-3. Мы за то, чтобы начать их сразу после вступления в силу Договора ОСВ-2. В рамках этих переговоров мы согласны обсудить возможности ограничения не только межконтинентальных, но и других видов вооружений — разумеется, с учетом всех относящихся сюда факторов и при строгом соблюдении принципа равной безопасности сторон.

Таким образом, СССР, ГДР и другие социалистические страны Европы предлагают ясную перспективу — реально обеспечить всем европейским народам жизнь в условиях безопасности и мира. Дело за западными странами. Их ответ покажет, готовы ли они считаться с волей и жизненными интересами народов. Мы надеемся, что реализм, государственная мудрость и, наконец, просто здравый смысл возьмут верх.

Дорогие товарищи!

В сегодняшнем бурном мире у нас — социалистического сотрудничества — надежная почва под ногами. Ее мы создали сами, добиваясь неуклонного прогресса наших экономик, развивая социалистическую демократию, обеспечивая постоянный рост благосостояния своих народов, укрепляя общими усилиями свою оборону. Наши связи глубоки и многообразны, и мы учимся сотрудничать все лучше и лучше.

Социалистический интернационализм — это та политическая и нравственная сила, которая дала нам возможность добиться многих побед в борьбе за мир и социальный прогресс.

И замечательно, что большой праздник Германской Демократической Республики проходит в атмосфере подлинного интернационализма.

Да здравствует Германская Демократическая Республика — надежный бастион мира и социализма в Европе!

Пусть постоянно крепнет нерушимая дружба между Советским Союзом и Германской Демократической Республикой, между нашими марксистско-ленинскими партиями!

Да здравствует слабое сотрудничество социалистических государств!

Да здравствуют мир и коммунизм!

АПОШНЯ НАМАГАННІ КОНТРРЭВАЛЮЦЫІ

ЯК БЕЛАРУСКІЯ НАЦЫЯНАЛІСТЫ ХАЦЕЛІ СТВАРЫЦЬ «НЕЗАЛЕЖНУЮ» БНР

(Працяг. Пачатак у № 40).

З 26 сакавіка па 6 чэрвеня 1921 года Савінкаў атрымаў ад польскага генштаба 25 мільёнаў марак. Удадатак яму было прадастаўлена нібыта для ўтрымання інтэрніраваных салдат яшчэ 20 мільёнаў рублёў. Усе гэтыя грошы Савінкаў выкарыстаў для падрыхтоўкі ўзброенага паўстання супраць Савецкай улады.

Быў закліканы актыўна ўключыцца ў барацьбу за «незалежнасць» БНР і Булак-Балаховіч. Пры падтрымцы Беларускага палітычнага камітэта ён пачаў фарміраваць узброеныя атрады і перакідаваць іх на тэрыторыю БССР. Гэты камітэт быў створаны ў кастрычніку 1920 года ў Варшаве. Яго ўзначальваў адпеты нацыяналіст П. Аляксюк.

К сакавіку 1921 года контррэвалюцыйныя банды, сканцэнтраваныя паблізу польска-савецкай граніцы, налічвалі 13 200 чалавек. Пранікаючы дробнымі групамі на савецкую тэрыторыю, яны нападалі на дзяржаўныя ўстановы, прадуктовыя склады, разбуралі чыгункі, масты, сродкі сувязі, забівалі партыйных і савецкіх работнікаў. Паводле звестак, якія паступалі ў органы Савецкай улады, у сярэдзіне мая ў сацыяльных паведах БССР налічвалася ўжо да дзвюх тысяч бандытаў. Калі Савінкаў і яго памочнікі з Беларускага палітычнага камітэта арганізавалі гэтыя бандыцкія налёты, выканком «Беларускага брацтва» аддаў распараджэнне «ўраду» БНР і ЦК партыі беларускіх эсэраў разгарнуць актыўную падрыхтоўку ўзброенага мяцяжу. Меркавалася ўзняць паўстанне ў Заходняй Беларусі і распаўсюдзіць яго на тэрыторыю БССР. Гэты план падтрымлівала буржуазная Літва.

У выпадку поспеху мяцежнікі ставілі задачу абвясціць на тэрыторыі Заходняй Беларусі «незалежную» Беларускае народную рэспубліку, а Віленшчыну і Гродзеншчыну далучыць да Літвы. Далейшы план верхавадаў «брацтва», па прызначэнню «ўрада» БНР, выглядаў так: «калі адбудзецца ўзброенае сутыкненне паміж Савецкай Расіяй і Польшчай і Чырвоная Армія падыдзе да Варшавы, мы ў тыле ў яе ўзінем паўстанне і абвясцім незалежнасць усёй Беларусі, калі ж паляжкі разграмяць Чырвоную Армію і падыдуць да Смаленска, то мы паўстанем супраць паляжак і абвясцім незалежнасць Беларусі». (ПА ІП пры ЦК КПБ, ф. 62, воп. 1, с. 18, л. 70).

Узброенае выступленне планавалася пачаць у час плебісцыту. Гэта дазволіла б Літве рашыць у сваю карысць пытанне аб Віленшчыне і Гродзеншчыне, адарваць іх ад буржуазна-памешчыцкай Польшчы.

Практычным бокам падрыхтоўкі мяцяжу займаўся ЦК БПС-Р. Непасрэдна ўсе нічы змовы сканцэнтраваліся ў руках «прэм'ера» БНР В. Ластоўскага і лідэра партыі беларускіх эсэраў Т. Грыба (ён жа быў міністрам унутраных спраў і прапаганды «ўрада» БНР). Ужо летам 1921 года для кіраўніцтва мяцяжом на месцах былі пасланыя эмісары: на Віленшчыну, у так званую Сярэднюю Літву, адправіўся А. Карабач, на Гродзеншчыну — С. Баран і на тэрыторыю БССР — У. Пракулевіч. (ЦДА Літ. ССР, ф. 582, воп. 1, с. 43, л. 24). Яны стваралі падпольныя дыверсійна-тэрарыстычныя групы і фарміравалі «партызанскія атрады». Для апэратыўнага кіраўніцтва

імі быў створан «Цэнтральны беларускі паўстанцкі камітэт» (ЦБПК) на чале з членам ЦК БПС-Р. У. Пракулевічам, яму ж даручалася арганізацыя складоў зброі, а таксама ўстанавленне кантактаў з павятовымі і валаснымі паўстанцкімі камітэтамі і партызанскімі дружнымі.

Адначасова з падрыхтоўкай мяцяжу група В. Ластоўскага зрабіла яшчэ адну спробу аб'яднаць усе сілы нацыяналістычнай контррэвалюцыі і выпрацаваць адзіную праграму і тактыку барацьбы за «адрэджэнне Беларускай народнай рэспублікі». З гэтай мэтай у верасні 1921 года была склікана ў Празе так званая беларуская палітычная канферэнцыя, на якую з'ехаліся прадстаўнікі нацыяналістычных арганізацый з Літвы, Латвіі, Чэхаславакіі, Польшчы і Заходняй Беларусі.

У рабоце канферэнцыі прыняло ўдзел 37 дэлегатаў: эсэры, сацыялісты-федэралісты, сацыял-дэмакраты, а таксама прадстаўнікі паланафільскага крыла ў лагерах беларускага нацыяналізму — П. Аляксюк і Л. Дубякоўскі (ЦДА Літ. ССР, ф. 551, воп. 17, с. 406, л. 151, 160).

Разглядаючы «пытанне аб унутраным і міжнародным становішчы Беларусі», канферэнцыя выказала поўную салідарнасць з антысавецкім мяцяжом у Слуцку, вынесла рэзалюцыю супраць Рыжскага мірнага дагавору і заклікала нацыяналістычную партыю і арганізацыі аб'яднацца вакол Рады БНР і «ўрада» В. Ластоўскага для барацьбы супраць Савецкай улады. («Воля России», 28.9.1921).

Паколькі спробы нацыяналістаў знайсці падтрымку ў краін Антанты не мелі поспеху, канферэнцыя абвясціла лозунг «арыентавацца на сябе». Рэзалюцыя, прынятая па гэтым пытанню, гаварыла: «Канферэнцыя адзначае, што ні адна з арыентацый не можа быць асновай для дзяржаўнага будаўніцтва Беларусі. Адзінай асновай дзяржавы і адзінай сілай, якая адродзіць Беларусь і забяспечыць ёй нармальнае развіццё, ёсць працоўныя масы Беларусі». (ЦДА Літ. ССР, ф. 551, воп. 17, с. 406, л. 152). Але гэта не азначала, што беларускія эсэры адмовіліся ад задумы ўстанавіць кантакты з краінамі Антанты. Яны па-ранейшаму спадзяваліся на дапамогу імперыялістычных дзяржаў, на падтрымку рэфармісцкіх і цэнтрэцкіх партый краін Захаду. «Мы верым у дзяржаўны розум вялікіх дзяржаў», — гаварыў на канферэнцыі А. Цвікевіч. «Мы верым у Антанту». (ЦДА ЛІМ БССР, ф. 3, воп. 1, с. 151, л. 20—21).

Апеліруючы ў час гэтых падзей да працоўных мас, беларускія эсэры ўсё яшчэ спадзяваліся знайсці ў іх падтрымку і апору ў рэалізацыі сваіх палітычных імкненняў. Асабліва надзеі яны ўскладалі на рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух у Заходняй Беларусі, які атрымаў шырокі размах з першых дзён польскай акупацыі. Яны разлічвалі падпарадкаваць яго сваіму ўплыву і накіраваць у рэчышча барацьбы за адрэджэнне БНР. У сувязі з гэтым з'явіўся лозунг — «весці барацьбу на два франты: супраць чырвоных і белых асімілятараў» (ЦДА ЛІМ БССР, ф. 3, воп. 1, с. 151, л. 84), маючы на ўвазе Савецкую Расію і буржуазна-памешчыцкую Польшчу. Да гэтага іх абавязваў і дагавор з буржуазнай Літвой. А каб пазбавіцца ад цяжару крывавых

злчынстваў і паўстаць перад народам у высакародным абліччы, эсэры «адлучылі» ад «беларускага руху» Б. Савінкава і С. Булак-Балаховіча, аб'явіўшы іх «правакатарамі беларускай дзяржаўнасці» (ЦДА Літ. ССР, ф. 551, воп. 17, с. 406, л. 156).

На канферэнцыі абмяркоўвалася пытанне аб узброеным мяцяжы на тэрыторыі Заходняй Беларусі. Праграма, прапанаваная эсэрамі, не знайшла падтрымкі ў паланафілаў. Заяўляючы аб сваёй гатоўнасці сумесна выступаць супраць Савецкай улады, яны паранейшаму адстойвалі арыентацыю на буржуазна-памешчыцкую Польшчу, лічычы яе найбольш рэальным саюзнікам у антысавецкай барацьбе (ЦДА Літ. ССР, ф. 551, воп. 17, с. 406, л. 159-160).

Арганізатарам канферэнцыі не ўдалося пераадолець рознагалосці ў лагерах беларускай нацыяналістычнай эміграцыі. Але нягледзячы на гэта, «ўрад» БНР і ЦК БПС-Р вялі інтэнсіўную работу па падрыхтоўцы ўзброенага мяцяжу ў Заходняй Беларусі. Былі створаны чатыры паўстанцкія групы. Штабу першай, які знаходзіўся ў Коўна, падпарадкоўваліся падпольныя эсэраўскія арганізацыі на Віленшчыне, а таксама беларускі батальён, раскватараваны ў наваколлях тагачаснай літоўскай сталіцы. Гэты батальён быў сфарміраваны з рэштак «беларускага палка». Ён удзельнічаў у баявых дзеяннях супраць Чырвонай Арміі ў складзе літоўскіх войск у раёне Ілукстэ (Латвія), а пазней і супраць войск генерала Жалігоўскага (каля Лейптуна і на Паўночным участку фронту). Штаб другой групы знаходзіўся ва Уцянах, трэцяй — у Аранах. Яны распаўсюджвалі сваю дзейнасць на Ашмянскі і Браслаўскі паветы. Штаб чацвёртай групы размясціўся паблізу польска-літоўскай граніцы ў мястэчку Мерач на тэрыторыі Літвы. Яму падпарадкоўваліся падпольныя эсэраўскія арганізацыі ў Гродна, Беластоцкім, Бельскім, Ваўкавыскім, Лідскім і Сакулкаўскім паветах. Кіраваў штабам паручык літоўскай арміі В. Разумовіч па мянушцы «Хмар». Для апэратыўнага кіраўніцтва «паўстанцкім рухам» быў створан «Галоўны штаб беларускіх партызан». Яго ўзначальваў падпалкоўнік Успенскі, былы камандзір «беларускага батальёна» ў Ваўкавыску.

З гэтага вялікага грому не атрымаўся нават малы дождж. Польская дэфензіва з дапамогай правакатараў раскрыла падполле, планы нацыяналістаў праваліліся. У гэты час, у канцы 1921 года, пачаліся польска-літоўскія перагаворы ў Варшаве. Абодва бакі спрабавалі дамовіцца аб тэрыторыі, на якой павінна было праходзіць галасаванне. Паколькі перагаворы не далі станоўчых вынікаў, савет Лігі Нацый адмовіўся ад правядзення плебісцыту і перадаў ургувальнае польска-літоўскае канфліктнае камісіі. Адмову Лігі Нацый умешвацца ў польска-літоўскія справы адрэзу ж выкарыстала буржуазна-памешчыцкая Польшча. Яна аб'явіла, што пытанне аб лёсе Сярэдняй Літвы павінен вырашыць Віленскі сейм. 9 студзеня 1922 года польскай рэакцыі ўдалося ажыццявіць гэты план. Віленскі сейм вынес рашэнне аб уключэнні Сярэдняй Літвы ў склад Польшчы. У лютым 1922 года Варшаўскі сейм зацвердзіў гэтае рашэнне.

(Працяг будзе).
Мікалай СТАШКЕВІЧ.

БАЯВОЕ ПАБРАЦІМСТВА НЕ ЗАБЫТА

Яны не бачыліся шмат гадоў.

Поезд павольна набліжаўся да перона, і сярод тых, хто пераехаў сустрэкаць гасцей, нарасталі хваляванні. Як ён выйдзе цяпер, іх баявы сябры, з якімі столькі ўсяго перажыта? Цяпер назіраюць маладых хлопчаў і дзяўчат — набрацімаў сумеснай партызанскай барацьбе?

Церзіць цёплы дробны дожджык, але настрой ва ўсіх святлы. У руках — букеты кветак, на грудзях — знакі баявых працоўных узнагарод. Нарэшце — гарачыя поціскі рук, абдымкі, пацалункі...

Так на вакзале чыгуначнай станцыі Калінкавічы сустрэкалі Паўля Бабіка і яго сям'ю, якія прыехалі з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Госьці — пажылы сівы чалавек — з перамога паглядаў пазнаваў сваіх таварышаў: былых партызанскіх камандзіраў і камісараў, разведчыкаў, медыясёр. І яго імя добра вядома многім жыхарам старэйшага пакалення.

Бабік прыбыў у Калінкавічы ў пачатку 1912 года ў складзе адной з нямецкіх воінскіх часцей. Камуніст тэلمانуўскага прызыву, удзельнік антыфашыскай барацьбы ў Германіі, ён пачаў шукаць сувязі з мясцовымі падпольшчыкамі, партызанамі. Удалося пазнаёміцца з актыўным удзельнікам падполля Іванам Змушкам, а праз яго з арганізатарам падпольнай барацьбы і партызанскіх атрадаў Пятром Ануфрыевым.

Аднаго разу Паўль Бабік паведаміў сваім новым сябрам, што ён не адзі, што дэсныя сувязі трэба трымаць не толькі з ім, а і з антыфашыстамі Фрыцам Радэхерам, Тэадорам Кайлінам, Аўгустам Освальдам. Усе яны, рызкуючы сваім жыццём, дапамагалі народным месціцам у іх барацьбе з ворагамі: амаль штодзённа перадавалі інфармацыю аб руху варошчых паяздоў, аб скапленні ваенных грузаў на чыгуначнай станцыі, папярэджвалі падпольшчыкаў і партызан аб карных апэрацыях фашыстаў, прыносілі медыкаменты.

Але дзейнасць Паўля Бабіка была раскрыта фашыстамі, яму пагражала расправа. У пачатку кастрычніка 1943 года ён пераехаў у партызанскі атрад, а за ім і яго сябры.

Аб усім гэтым Паўль Бабік раскаваў на сустрэчах з партызанамі лакаматыўнага дэпо станцыі Калінкавічы, племсаўскага «Галіявічы», саўгаса «Калінкавіцкі», жыхарамі горада. Госьці прайшлі цікавыя гутаркі, гасцінныя прыёмы. Госьці з ГДР наведвалі месцы баявых дзеянняў партызанскай бригады, паказвалі ў Юравіцкім п'янерскім лагерах, гутарылі з юнымі партызанамі.

Разам з Паўлем Бабікам былі яго жонка Магдалена, дачка Яніна-Дора Эцінберг — выкладчыца фізікі, зяць Кнут Эцінберг — экперт па сельскай гаспадарцы, сын Паўль-Герхард — музыкант. Усе яны таксама камуністы. Жыве гэта сям'я ў Гродзені.

Выступаючы на сустрэчах, Магдалена Бабік гаварыла: «З мужам Паўлем мы пражылі сумесна доўгае жыццё. Доўга я не ведала, што ён быў такім смелым у гады вайны. У нас агульныя думкі, агульныя ідэі. Мы вельмі абураемся, калі ў ФРГ асобныя «праўдалюбы», атрымаўшы звычайную газетную інфармацыю пра жыццё ў Савецкім Саюзе, пераймаюць яе на свой лад, скажаюць факты. Але там ёсць і сумленныя людзі, якія разумеюць, што да чаго, і асуджаюць гэтыя дзеянні».

«Я вельмі шчаслівы, што змог наведваць мяціны, дзе ваяваў супраць фашызму», — сказаў Паўль Бабік. «Мы раскаваем сваёй радзіме, як цудоўна жывуць савецкія людзі, якія ў сваёй шчыры, добрай сэрцы... Нашым захваленнем няма мяжы!»

Ён шчыра дзякаваў сваім баявым таварышам, якія падказалі яму правільны шлях. А савецкія людзі заўжды будуць помніць нямецкіх камуністаў-антыфашыстаў, якія ішлі поплеч, амагаючыся за перамогу над лютым ворагам.

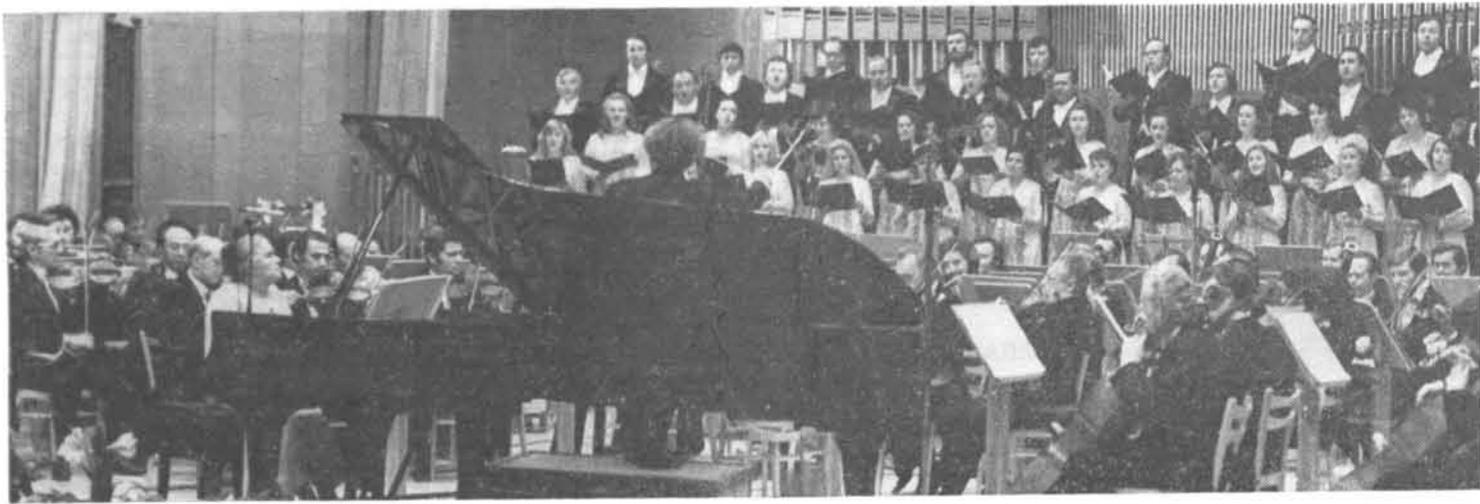
А. КАРПЕНКА.

НА ЗДЫМКУ: сустрэча сяброў з ГДР на Калінкавіцкім вакзале. У цэнтры — Паўль БАБІК. Фота М. КОЎЛЕРА.

АДДЗЯЛЕННЕ савецкага Таварыства дружбы з ГДР створана ў Брэсце. Яно знаёміць грамадзкасць Савецкага Саюза і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі з жыццём народаў брацкіх краін, садзейнічае ўмацаванню дружалюбных сувязей, супрацоўніцтву калектываў падобных прадпрыемстваў, мясцовыя аддзяленні Таварыства створаны таксама на многіх прадпрыемствах горада.

НА ЗДЫМКУ: турысты з ГДР у Брэсцкай крэпасці. Фота Э. КАБЯКА.

Першага кастрычніка вялікім канцэртам адкрыўся чарговы, со-
рак другі сезон у Беларускай дзяржаўнай філармоніі. У гэты
вечар выступілі Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР, Дзяржаў-
ная акадэмічная харавая капэла імя Р. Шырмы, якая адзначае
сёлета сваё саракагоддзе, народная артыстка А. Абразцова і на-
родная артыстка РСФСР Т. Нікалаева.

Новы канцэртны сезон абяцае быць цікавым для аматараў музы-
кі. Чакаюцца выступленні вядомых артыстаў з многіх краін све-
ту, знаёмства з новымі праграмамі творчых калектываў Беларусі.
Сярод 10 абанементаў, якія па традыцыі філармонія прапануе
слухачам, ёсць і новыя. Звяртае ўвагу цыкл канцэртаў сімфаніч-
най музыкі для малодшых школьнікаў. Каб паступова ўвесці
дзяцей у свет сур'ёзнай музыкі, канцэрты для іх арганізуюцца як
музычныя святы, з абавязковымі тлумачэннямі музыказнаўцы.
Праводзіцца яны будуць па нядзелях.

НА ЗДЫМКАХ: на адкрыцці сезона выступае сімфанічны аркестр
БССР і капэла імя Р. Шырмы; пасля выканання сімфанічнай па-
эмы «Казка» слухачы і музыканты сардэчна віталі яе аўтара —
беларускага кампазітара Яўгена ГЛЕБАВА.

Фота У. КРУКА.

КНІГІ СЯБРОЎ

Выдавецтва «Мастацкая літа-
ратура» падрыхтавала ў друк
раман вядомага пісьменніка
ГДР Гюнтэра Гофэ «Фінальны
акорд», які выйдзе ў свет у кан-
цы гэтага года.

Кніга расказвае аб заключ-
ных падзеях другой сусветнай
вайны, яна напісана відавочцам
краху гітлераўскага фашызму.
З павагай да нашай краіны,
якая збавіла народы свету ад
карычневай чумы, Гюнтэр Гофэ
глыбока і аб'ектыўна расказ-
вае аб вызваленчай місіі Савец-
кай Арміі, паказвае яе рашаю-
чую ролю ў перамозе над гітле-
рызмам.

Юныя чытачы рэспублікі змо-
гуць прачытаць на роднай мове
раман Вільмаса і Ільзы Корн
«Майр і лонданскія гракі». За-
цікавіць малую і казкі Гер-
та Прокана «Пятае кола», на-
родныя паданні «Шыльдбург-
геры».

Выдавецтва Беларусі выпус-
цілі ў апошнія гады 20 твораў
літаратуры ГДР агульным ты-
ражом звыш трэці мільёна эк-
земпляраў. У іх ліку раманы
Гюнтэра дэ Бройна, Анны
Зэгерс, п'есы Бэртальда Брэхта.

Выдавецтва ГДР у сваю чар-
гу знамяць нямецкіх чытачоў
з класічнай і сучаснай бела-
рускай літаратурай.

ФІЛЬМ АБ ЦАЛІННАЙ ЭПАПЕІ

25-годдзю асваення цаліны,
энтузіястам, якія горача адгу-
нуліся на заклік партыі аб-
дзіць жыццё ў бяскрайніх ка-
захскіх стэпах, радасцям і цяж-
касцям першапраходцаў-цалі-
нікаў прысвечаны шырокафар-
матны мастацкі фільм «Смак
хлеба». Ён створаны ў творчай
садружнасці кінастудыямі
«Масфільм» і «Казахфільм».
Вобраз аднаго з галоўных ге-
рояў карціны Вядзенага стая-
роў народны артыст БССР Мі-
калай Яромніка.

АСАБЛІВАСЦІ САВЕЦКАГА ДЭТЭКТЫВА

ТАЙНА ЖАНРУ

Пяру Арнадзья Адамава,
майстра савецкага дэтэкты-
ва, належаць раманы «Чор-
ны моль», дылогія «Злым
ветрам» і «Пятля», апавесці
«Справа стракатых», «Асаб-
лівы дэглд», «Чарада». Яны
не аднойчы выданыя ў
СССР, вядомы і замежнаму
чытачу.

Мы гутарым з пісьмен-
нікам у падмаскоўным Доле
творчасці літаратуры. Дзе ён
заканчвае свой новы раман
з пачуццямі ўмоўнай назвай
«На свабоднае месца».

— Гавораць, што ў аснове
вашых кніг ляжаць рэальныя
падзеі. Ці так гэта?

— Так. Мне давялося два
гады працаваць у Маскоўскім
кримінальным вышукі — МКВ,
ды і цяпер я пастаянна па-
трымліваю з ім сувязь. Спра-
вы МКВ далі мне многія сюжэ-
ты і характары. Праўда, не трэ-
ба разумець гэта літаральна:
мае творы зусім не дакументаль-
ныя. Фантазія тут, як і ў
іншых літаратурных жанрах,
адыгрывае першаступенную
ролю. Толькі выдумка пачаўна-
еца ў мяне назіраннямі і ве-
дамі. Калі ў жыцці і не было

СТАТУТ 1529 года—ПЕРШЫ ЗБОР ЗАКОНАЎ У ФЕАДАЛЬНАЙ ЕЎРОПЕ

ПОМНІК ПРАВАВОЙ КУЛЬТУРЫ І МОВЫ

У гісторыі феадальнага
права Беларусі і Літвы пер-
шаступеннае значэнне маюць
статуты Вялікага княства Лі-
тоўскага. Усяго было выда-
дзена тры статуты: першы—
у 1529 годзе, другі—у 1566
і трэці—у 1588 годзе. Усе
гэтыя статуты былі падрых-
таваны мясцовымі вучонымі
і юрыстамі-практыкамі на
падставе кадфікацыі і сі-
стэматызацыі норм мясцовага
права.

Хто ўдзельнічаў у падрых-
тоўцы першага Статута, ця-
пер вызначыць немагчыма.
Ёсць падставы меркаваць,
што ў гэтай рабоце прымаў
удзел вядомы беларускі вучо-
ны—гуманіст Францішк
Скарына, які ў той час пра-
цаваў у Вільні і публікаваў
свае кнігі на беларускай мове.
Ідэі, выказаныя Ф. Ска-
рынам аб праве, праследваю-
цца і ў Статуце. Пры рас-
працоўцы Статута 1529 года
яго аўтары ўпершыню выра-
шылі цэлы шэраг выключна
складаных тэарэтычных і
практычных задач: выпраца-
валі сістэму і структуру раз-
мяшчэння прававых норм у
залежнасці ад іх зместу;
уклучылі ў яго найбольш ты-
повыя і абагуленыя нормы;
далі дакладную рэдакцыю
кожнага асобнага артыкула;
увялі шмат новых прававых
норм, у якіх атрымалі адлю-
страванне таварна-грашовыя
адносіны. У Статут 1529 го-
да былі ўключаны нормы
дзяржаўнага, адміністрацый-
нага, грамадзянскага, сям-
ейнага, кримінальнага, су-
дова-працэсуальнага і іншых
галін права. Складальнікі
Статута 1529 года не пры-
трымліваліся сістэмы кадфі-
кацыі, прынятай у рымскім
праве, а выпрацавалі сваю
ўласную. У яе аснове былі
закладзены новыя прынцы-
пы: суверэннасць дзяржавы
(насуерак сярэднявечковаму
наспапалітызму), адзінства
права, прырытэт пісанага

права. У сістэму Статута
ўваходзілі як нормы агульна-
га права, так і спецыяльныя
нормы, што забяспечвалі прыві-
лелі пануючаму класу або
яго асобным групам. Гэтыя
прывілелі былі не выключэн-
нем у сістэме Статута, а яго
састаўной часткай, у чым і
праўдзілася супярэчнасць
феадальнай сістэмы права.

Першы Статут быў уведзены
ў дзеянне 29 верасня
1529 года. Ён складаўся з
13 раздзелаў, якія былі раз-
біты на артыкулы. Перша-
пачаткова ў Статуце было
244 артыкулы, затым у яго
былі ўнесены дапаўненні, у
выніку якіх колькасць арты-
кулаў павялічылася да 283.
У першых трох раздзелах
змяшчаліся ў асноўным нор-
мы дзяржаўнага права або
прынцыповыя палажэнні ін-
шых галін права, у чацвёр-
тым і пятым—шлюбна-сямей-
нае і спадчынае, у шостым
—працэсуальнае, у сёмым—
кримінальнае, у восьмым—
зямельнае, у дзевятым—ляс-
ное і паляўнічае, у дзясятым
— грамадзянскае, у адзіна-
цятым, дванацятым і тры-
нацятым— кримінальнае і
кримінальна-працэсуальнае
права. У Статуце 1529 года
атрымалі юрыдычнае зама-
цаванне асновы грамадскага
і дзяржаўнага ладу, права-
вое становішча класаў, са-
слоўяў, сацыяльных груп на-
сельніцтва, парадак утварэн-
ня, састаў і паўнамоцтвы не-
кастрычных органаў дзяржаў-
нага кіравання і суда.

У Статуце абвешчалася
правіла, па якому як бедныя,
так і багатыя павінны былі
судзіцца па нормах, змешча-
ных у Статуце. Вялікі князь
абавязваўся захоўваць тэры-
тарыяльную цэласнасць дзяр-
жавы, не дапускаць іншазем-
цаў (у першую чаргу ўра-
джэнцаў Польшы) на дзяр-
жаўныя пасады ў Беларусі і
Літве, не надзяляць інша-
земцаў маёмкамі і даходамі,

не адбіраць у мясцовых феа-
далаў пасады і маёмасці без
суда, захоўваць усе старыя
законы і звычаі.

У Статуце 1529 года асаб-
лівая ўвага ўдзялялася су-
дова-працэсуальнаму праву.
Суд у перыяд феадальнага
быў асноўным органам, які
забяспечваў ахову правапа-
радку, дзейнасць яго была
накіравана на абмежаванне
самавольства асобных феа-
далаў, на наданне аўтарытэ-
ту праву. Суд у той час ста-
яў у цэнтры ўсяго грамад-
скага жыцця шляхты. Таму і
ў Статуце 1529 года перша-
ступенная ўвага была ўдзель-
лена парадку выканання
правасуддзя. У Статуце аб-
вешчаліся прынцыпы публіч-
насці правасуддзя, фармаль-
най роўнасці бакоў у працэ-
се, права абвінавачанага на
абарону з удзелам адваката.
Разам з тым у Статуце аб-
вешчалася захаванне прыві-
лей і льгот для феадалаў,
што на практыцы вяло да
бяспраўя простых людзей і
захавання ўсёй паўнаты пра-
воў толькі ў руках буйных
феадалаў. Аднак у перыяд
феадальнага нават такое аб-
вешчэнне ідэі правапарадку
было значным крокам напе-
рад, і выклікала яно было
развіццём таварна-грашовых
адносін.

Ідэі гуманізму аказалі
свой уплыў на нормы кримі-
нальнага і грамадзянскага
права, выкладзеныя ў Статуце
1529 года і ў наступных
артыкулах. Так, у артыкуле
7 раздзела I абвешчалася
правіла, што ніхто не паві-
нен царпець за чужую вину,
а кримінальнае пакаранне
трэба было назначаць толькі
ў адносінах да асоб, якія аб-
вінавачваліся судом. У ар-
тыкуле 27 раздзела 7 уста-
наўлівалася даўнасць кримі-
нальнага праследавання: па
найбольш цяжкіх злачынст-
вах — 10 гадоў, менш цяж-
кіх — 3 гады. У артыкуле 7

раздзела II была зроблена
спроба абмежаваць крыніцы
халопства. Свабодны чалавек
за ўчыненнае злачынства не
павінен быў перадавацца ў
вечную няволю.

У Статуце 1529 года даво-
лі поўна былі выкладзены
нормы, якія забяспечвалі
права ўласнасці феадалаў.
Шмат увагі было ўдзелена
шлюбна-сямейнаму праву.
Змяшчаліся нормы, якія вы-
значалі маёмасныя правы
жанчын і дзяцей, парадак
выдачы дзяўчат замуж. Аб-
вешчалася абяцанне вялікага
князя не выдаваць дзяўчат
сілком замуж, а толькі па іх
згодзе. Падрабязна рэгла-
ментаваўся парадак назна-
чэння дапамогі непаўналетнім
дзецям, што засталіся без
бацькоў, апекуноў. Статут
1529 года мае важнае знач-
ненне як помнік прававой
культуры і мовы беларускага
народа. Выданыя на бела-
рускай мове, ён быў даступ-
ны ўсім пісьменным людзям
і дазваляе ў наш час вывучыць
лексіку і стыль дзяр-
жаўна-прававой тэрміналогіі
таго часу.

Правыя нормы, змешча-
ныя ў Статуце 1529 года, у
сваёй сукупнасці складалі
своеасаблівую феадальную
канстытуцыю, у якой упер-
шыню вызначаліся структура
і характар дзейнасці органаў
дзяржаўнай улады, замацоў-
валіся асноўныя правы і
прывілелі пануючага класа і
аслоўя шляхты.

Выданне Статута 1529 го-
да знаменавала сабой вялікі
якасны скачок у развіцці
права, стварыла неабходную
базу ў справе далейшай ка-
дфікацыі і сістэматызацыі
права. Гэты статут сваёй
структурай і зместам абвяс-
тае выдумкі рэакцыйных бур-
жуазных гісторыкаў аб ад-
ставанні прававой культуры,
якое нібыта мелася ў наро-
даў Усходняй Еўропы.

Язэп ЮХО.

Сцена са спектакля «Сцяпан — вялікі пан», пастаўленага ў беларускім тэатры музычнай камедыі. Фота У. КРУКА.

ВЫЙШАЎ З ДРУКУ ДВУХТОМНІК ВЫБРАННЫХ ТВОРАЎ СТАНІСЛАВА ШУШКЕВІЧА

РАЗНАСТАЙНАСЦЬ ТАЛЕНТУ

Па дарогах і глухіх узбочынах
Верасень пляцэца пазалочаны.
А ў мяне душа сагрэта летам,
І здаецца свет мядовым кветам.
Верасень пляцэца. Слаўны верасень...
Я ж за ім ісці таксама мерыўся,
Ды адстаў. Пабуду разам з летам.
Песень жніўных шмат яшчэ не спета.

Гэты невялікі верш быў напісаны ў 1957 годзе, калі ў творчым жыцці Станіслава Шушкевіча пачаўся найбольш плённы перыяд. З той пары прайшло шмат часу, але пісьменнік назаўсёды захаваў свежасць пачуццяў, малады запал, трывалую зацікаўленасць да ўсяго новага, дагэтуль не зведанага. За доўгія гады творчай дзейнасці — упершыню імя Станіслава Шушкевіча з'явілася ў рэспубліканскай прэсе ў 1924 годзе — пісьменнік выдаў шэраг зборнікаў вершаў, нарысаў, апавяданняў. У іх ёсць і захапленне родным краем, і пякучая нянавісць да ворагаў Савецкай краіны, і глыбокі роздум аб ужо пройдзеным шляху.

А пачыналася ўсё з яшчэ па-юнацку ўзнёслых гімнаў новаму жыццю, якое прынёс Вялікі Кастрычнік. У 1926 годзе ў адным з вершаў Шушкевіч напісаў: «Радасць мая звоніць словам маладым...», у другім ёсць такія радкі: «Я пыхаў, Горад шумны прывітаў мяне навукі...» У тыя гады Станіслаў Шушкевіч вучыўся ў педагагічным тэхнікуме ў Мінску, а потым у Вышэйшым педагагічным інстытуце імя М. Горькага. Сярод яго першых настаўнікаў быў вялікі пісьняр беларускага народа Якуб Колас.

прыдуманай мной сітуацыі, то яна цалкам магла адбыцца.

— Чым, на ваш погляд, такі прыцягальны дэтэктыўны жанр для чытача?

— Бэртальд Брэхт вызначыў дэтэктыў як «асобы зрэз рэальнага жыцця». У чым гэтая асаблівасць? Думаю, у тым, што сюжэтная аснова — гэта заўсёды тайна нейкага складанага злачынства, а падзеі звычайна развіваюцца ў напрамку разгадкі гэтай тайны. Падобная спецыфіка жанру, мяркую, і прадвызначае яго поспех. Чалавеку ўласціва неадольнае імкненне да разгадкі тайны. Знайсці, абясшкодзіць і пакараць злачынцу — захапальная мэта, што набывае вялікі эмацыянальны і маральны сэнс. Напружанасць і загадкавасць сюжэту — галоўная сіла прыцягнення дэтэктыва. Акрамя таго, ён нярэдка знаёміць чытача з вострымі і звычайна схаванымі ад яго бакамі жыцця.

— Наколькі своеасаблівы савецкі дэтэктыў? Чым ён адрозніваецца ад заходніх твораў гэтага жанру?

— Савецкі дэтэктыў істотна адрозніваецца не толькі ад так званых «чорнага» рамана, які, па майму перакананню, толькі кампраметуе жанр. Ён не падобны і на заходні класічны дэтэктыў — раманы Конан-Дойля, Чэстэртона, Колінза. Яго асаблівасці, на мой погляд, вызначаюцца вельмі канкрэтнымі прычынамі.

У адрозненне ад заходняга савецкі дэтэктыў — малады жанр. Як самастойны напрамак ён сфарміраваўся ў літаратуры, на сутнасці, толькі ў 50-я гады і пайшоў не па шляху заходняга дэтэктыўнага рамана, а працягнуў гуманістычныя трады-

цы рускай класікі, агульныя для ўсёй савецкай літаратуры.

У заходнім раманае забойства нярэдка падаецца як патрэбнасць, як зусім дапушчальны сродак дабіцця мэты, а іншы раз і як падзвіг, прычым воб-раз забойцы часам рамантызуецца. У савецкім дэтэктыве забойства — гэта заўсёды страшная, непапраўная трагедыя. Адсюль проста немагчымы апраўданне, тым больш рамантызацыя злачынства і злачынцы.

Адна з запаведзяў класічнага дэтэктыва — злачынства павінна мець толькі прыватны характар, гэта значыць ахвярай павінен быць пэўны чалавек, прыватная асоба. Традыцыйныя канфлікты: злачынства з-за спадчыны або крадзеж фамільных каштоўнасцей і да таго падобнае. У савецкім дэтэктыве канфлікт звычайна мае сацыяльна-маральную афарбоўку, гэта значыць злачынства наносіць матэрыяльную або духоўную страту не толькі канкрэтнай асобе, але і грамадству ў цэлым, яго асновам.

Прагрэсіўны заходні дэтэктыў — гэта перш за ўсё твор выкрываючы. Лепшыя савецкія дэтэктывы не толькі выкрываюць свет зла і злачынства, але і сцвярджаюць высокую маральныя ідэалы, вучаць эмагца за іх. Іх аўтары спрабуюць унікнуць у вытокі характараў адмоўнага героя, высветліць прычыны, якія сфарміравалі злачынцу. Мала таго, савецкія пісьменнікі нярэдка шукаюць шляхі яго перавыхавання, імкнучыся вывесці з маральнага тупіка.

— Ці здольны дэтэктыў аказваць дабратворны маральны ўплыў на чытача?

— Перакананы, што так. Бо неад'емнай рысай гэтага жанру

з'яўляецца абавязковая перамога добра і праўды. У яшчэ большай меры гэта адносіцца, на мой погляд, да савецкага дэтэктыва, у якім нязменна прысутнічаюць гуманныя адносіны да чалавека. Таму ён здольны не толькі захапіць чытача, але і многаму навучыць: не толькі раскрыць ганебнасць злачыннага свету, але і даць магчымасць адчуць ва ўсёй паўнаце прыгажосць і праўду сумленнага, добрага, асэнсаванага жыцця.

— У якім напрамку, на ваш погляд, развіваецца савецкая дэтэктыўная літаратура?

— Ужо сёння ў нашым арсенале даволі значная тэматычная разнастайнасць: існуе прыгодніцкай, ваеннай, палітычнай, псіхалагічнай дэтэктыў. Думаю, што развіццё будзе ісці ў напрамку далейшага расшырэння тэматыкі. І галоўнае — павышэння майстэрства. Тут, мяркую, не грэх нам павучыцца ў Жоржа Сіменона, Агаты Крысці і некаторых іншых заходніх майстроў умённа выстройваць сюжэт, надаваць яму захапляючую займальнасць.

Увага да жанру ўзмацнілася і з боку крытыкі. Вось ужо некалькі гадоў пры Саюзе пісьменнікаў СССР існуе Савет па прыгодніцкай, дэтэктыўнай і навукова-фантастычнай літаратуры, а пры Маскоўскім аддзяленні Саюза пісьменнікаў СССР — камісія па гэтых жанрах, старшынёй якой з'яўляецца я. Дарэчы, хутка выйдзе кніга «Мой любімы жанр — дэтэктыў», дзе я імкнуся творча абгрунтаваць рысы гэтай літаратуры. Усякая самастойная галіна мае патрэбу ў тэарэтычнай базе — ці не так?..

Гутарку вяла
Вікторыя ЛАЎРЭЦКАЯ.

3 ПРАЖСКОЙ ГАЛЕРЭІ

У Дзяржаўным музеі БССР адкрылася экспазіцыя «Скарбы заходнеўрапейскага жывапісу XVII—XVIII стагоддзяў» са збораў Нацыянальнай галерэі Прагі. Мінчане і госці сталіцы пазнаёмліліся з шырока прадстаўленым фламандскім, галаўдскім і італьянскім жывапісам.

Работа майстроў фламандскай школы — узоры жыццесцвярдзальнага рэалістычнага мастацтва. Хочацца адзначыць карціны Жака д'Артуа, Франса Снейдэрс і Яна Фейта. Творчасць Жака д'Артуа прадстаўлена карцінай «Пейзаж з паяўнічым». Арыгінальная кампазіцыя дапамагла аўтару паказаць прыгажосць і любоў да роднай краіны і яе прыроды. Франс Снейдэрс вядомы як буйнейшы з фламандскіх мастакоў-аніمالістаў і майстар нацюрморта. Яго карціна «Сяляне, якія ідуць на рынак», прадстаўленая на выстаўцы, цікавая здольнасцю да шырокага бачання, бязмежнай замілаванасцю жыццём і прыродай.

Цікавасць у наведвальнікаў выклікала карціна майстра нацюрморта Яна Фейта, вучня Снейдэрс, «Нацюрморт з забітымі птушкамі». Карціна Фейта дае не толькі адчувальнае па свайму характару ўспрыняцце прыроды, але і тонкае любаванне яе дарамі. З італьянскіх мастакоў хочацца адзначыць Андрэа Лакатэлі. Яго творчасць была прадстаўлена дзвюма характэрнымі для мастака карцінамі. Гэта «Танец сялян» і «Адпачынак сялян». Дакладна перададзены характары людзей, нацыянальны каларыт.

Падоўгу можна любавання жывапісам галаўдскіх майстроў. Карціны гэтага раздзела кранаюць сваімі насычанымі і строгімі фарбамі. Наведвальнікі пазнаёмліліся з творчасцю партрэтчыстаў Яна Верспронка («Партрэт маладога чалавека») і Нікаласа Маса («Партрэт дамы»), галоўна асаблівасць якіх — раскрыццё ўнутранага свету чалавека, а таксама з майстрам перадачы святла Хендрыкам Карнелісам ван дэр Влітам («Унутраны выгляд Ауд кіркі ў Дэльфіце»). Цікавасць прадстаўляе карціна Яна ван Гоена «Від на горад Аверскіе». Гэты мастак вядомы невялікімі пейзажамі з адлюстраваннем шырокіх галаўдскіх рэк з гарадскімі паселішчамі.

Цэнтральнае месца ва ўсёй экспазіцыі выстаўкі займае, на мой погляд, карціна Якаба ван Ройсдала «Бурнае мора». Яна прыцягвае, гіпнатызуе і нікога не пакідае аб'якавым. У карціне адлюстраваны трывожныя пачуцці, што хваляюць мастака. Ён перадае праз унутранае жыццё прыроды яе законы, дыялектыку, сутыкненне і барацьбу добра і зла.

У заключэнне хацелася б сказаць, што, як і многія наведвальнікі, я надзвычай удзячны арганізатарам выстаўкі за магчымасць паглядзець карціны са збораў Нацыянальнай галерэі Прагі.

А. КАРАЦЕЕВ.

ІМЯ ПЭТА

Савет Міністраў Беларускай ССР прысвоіў Баранавіцкай цэнтральнай гарадской бібліятэцы імя Валянціна Таўлапа Баранавічы — горад, дзе нарадзіўся паэт. У 15-гадовым узросце за падпольную камсамольскую работу ў Заходняй Беларусі ён быў кінуты ў турму.

Радасцю дыхаюць творы паэта, напісаныя пасля ўз'яднання Заходняй Беларусі з Савецкай Радзімай. У гады Вялікай Айчыннай вайны пісьменнік-патрыёт адважна змагаўся з акупантамі ў радах партызан брыгады імя Дзяржынскага, якая дзейнічала на тэрыторыі былой Баранавіцкай вобласці.

Разьба і выпальванне па дрэве, лясная скульптура, дэкаратыўныя вырабы, інкрустацыя, кераміка, кампазіцыі з прыродных матэрыялаў... Усё гэта прадстаўлена на трэцяй гарадской выстаўцы работ «Свет дзіцячай фантазіі». Каля двухсот юных аматараў амаль дваццаці дзіцячых студый, што працуюць пры домакіраўніцтвах усіх раёнаў Мінска, экспануюць свае работы. Герой казак, дзіўны свет прыроды кожны раз убачаны і ўспрыняты па-свойму, па-дзіцячы непасрэдна і светла... Усё гэта прасякнута любоўю да

жыцця, пранізана добрым святым невычэрпнай дзіцячай фантазіі.

НА ЗДЫМКАХ: у зале выстаўкі «Свет дзіцячай фантазіі»; А. МАСЛОВІЧ [14 год]. «Бусль»; А. КРУК [13 год]. «Алёнка».

ДАР ТВОРЧАСЦІ

На Мазырскай станцыі юных тэхнікаў было ажыўлена і шумна. Узбуджаныя, гучнагалосна хлапчукі абмяркоўвалі толькі што прайшоўшыя спаборніцтвы. Судзілі, вярнуўшыся з Прыпяці, канчалі запаяныя нейкія паперы, яшчэ раз удакладнялі і ўзгаднялі прозвішчы пераможцаў.

— Вось такімі падарункамі будзем адзначаць прызёраў, — паказаў Мікалай Шурмялёў на свой дырэктарскі стол, дзе стаялі невялікія бюсты першага савецкага касманаўта Юрыя Гагарына, ляжалі фотаапараты «Змена».

Абласныя спаборніцтвы па суднамадэльнаму спорту, якія працягваліся пяць дзён, на гэты раз праводзіліся ў Мазыры, таму што яго прызналі самым зручным для мерапрыемства горадам. У спаборніцтвах удзельнічалі мадэлі сямі класаў. Тут былі копіі ваенных і грамадзянскіх караблёў, кіруемыя па радыё мадэлі з электрарухавікамі, скорасная кіруемая мадэль з рухавіком

унутранага згарання, яхты. Такія спаборніцтвы для дзяцей як святы. Яны даюць магчымасць паказаць і знаходлівасць, і акуратнасць, і ўменне рашаць інжынерныя задачы. Здаецца, у многіх мадэляў аднолькавы прынцып дзеяння. І ўсё ж удастанальваецца дэталь — павышаецца скорасць. Мадэль прыходзіць да фінішу першай. Скорасць глісераў на гэтых спаборніцтвах дасягала 80 кіламетраў у гадзіну. Сярод пераможцаў былі і мазырскія хлапчукі Алег Голад і Міша Багамолаў.

...Амаль 15 год назад, калі станцыя юных тэхнікаў толькі пачынала працаваць, яна займала невялікі домік плошчай у 70 квадратных метраў. Зараз мае 240, і ўжо не хапае пакояў, скардзіцца дырэктар Мікалай Шурмялёў, бо прыходзяць сюды на заняткі амаль 700 дзяцей. 42 гурткі, не менш як па 15 чалавек у кожным.

— Мы прымаем усіх. Калі б ні прыйшлі — з пачатку наву-

чальнага года ці ў канцы. Хоць цвік навучыцца хлопец забіваць, і то, лічым, добра, — пасмейваючыся расказвае Мікалай Фёдаравіч.

А тут жа не толькі вучацца цвікі забіваць. Дзеці самі, сваімі рукамі сабралі гоначны аўтамабіль. Гатовымі былі толькі рухавік і гумавыя колы. Цяпер яны, атрымаўшы шлемы і крагі, выязджаюць за горад. А колькі хлапчукоў з зайздрасцю паглядаюць на іх!

«Кожнаму здароваму дзіцяці прырода дае мозг, які можа развівацца як «орган розуму» да вышэйшых ступеняў, такіх як таленавітасць, — піша савецкі журналіст Леў Баброў. — А ці дасягне ён іх, залежыць ужо не столькі ад генаў, колькі ад нас, скажучы вам настаўнікі СССР, спасылаючыся на вопыт савецкай педагогікі. Здольнасці неаднолькавыя, але яны ёсць у кожнага, задача ў тым, каб выявіць іх і раскрыць як мага лепш. Савецкай школе чужая модная на Захадзе ідэя «элітарнасці», згодна з якой быццам толькі 6—8 працэнтаў дзяцей нараджаюцца з дарэм творчасці».

«Таленты трэба знаходзіць і ўмела вырошчваць», — гаворыць савецкі вучоны Арцём Дубровін.

Можа, не надзвычайныя таленты, а толькі здольнасці і схільнасці дзяцей праявляюцца ў час заняткаў у адным са шматлікіх гурткоў Мазырскай станцыі юных тэхнікаў, і то карысць відавочная. Яны маюць магчымасць паспрабаваць сябе ў розных справах, а можа, і выбраць прафесію. Нездарма дзеці, якія займаюцца на станцыі, ідуць у асноўным у політэхнічны інстытут. А братоў Мікалая і Пятра Кузьменкаў заняткі ў суднамадэльным

гуртку прывялі ў мараходнае вучылішча.

На станцыі можна навучыцца фатаграфавання або набыць спецыяльнасць радыста. Самы папулярны ў дзяцей — ракетамадэльны гурток.

У пакоі, дзе, быццам у музеі, сабраны лепшыя работы гурткоўцаў, стаіць мадэль трактара. Яна пабывала на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве. У плуга, які цягне трактар, — 8 лемяхоў, і ён арэ! Тут мадэлі сучасных самалётаў і самалётаў, на якіх ваявалі савецкія лётчыкі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Для заняткаў на станцыі дзецям патрэбна толькі іх жаданне. Тут у класах стаяць фрэзерныя, такарныя, свідравальныя, заточныя станкі, ёсць (каля двух дзесяткаў) фотаапараты. Усе матэрыялы для сваіх будучых работ навучэнцы атрымліваюць на станцыі.

На развітанне, напэўна, жадаючы здзівіць і сапраўды ўразіўшы мяне, Мікалай Фёдаравіч паказаў мне мадэль магутнага канавакапальніка, якую дзеці ствараюць пад кіраўніцтвам В. Рэйдара, інжынера-канструктара Мазырскага завода меліярацыйных машын. Дзеці працуюць над машынай з захваленнем. Яны ж жывуць на Палессі, якіе на вачах ператвараецца ў багаты, квітнеючы край.

Д. ЧАРКАСАВА.
НА ЗДЫМКАХ: гатовы да палёту планеры авіямадэлістаў; пяцікласнік Гена **БАБЫНА** займаецца на станцыі юных тэхнікаў; юныя тэхнікі рыхтуюць да адпраўкі на ВДНГ у Маскву новую мадэль ротарнага экскаватара-канавакапальніка; класнік Валерый **БРЫЛЁУ** выступае на картынгі, які ён зрабіў сам.

Фота І. ЮДАША.

СПОРТ

ШЧАСЛІВАГА ПАМОСТУ!

Палац тэнісу ў Мінску змяніўся. На яго пляцоўках устаноўлены гімнастычныя палі. Тут праходзяць XV міжнародныя спаборніцтвы юных гімнастаў сацыялістычных краін «Дружба».

У спаборніцтвах прымаюць удзел юныя гімнасты дзесяці краін — Балгарыі, Венгрыі, ГДР, КНДР, Кубы, Манголіі, Польшчы, Румыніі, Чэхаславакіі і дзве каманды СССР — усяго каля 140 чалавек. У складзе зборнай краіны — відэбчане Аляксандр Туміловіч і Юрый Балабанаў.

Спаборнічаць юнакі і дзяўчаты будучы толькі па адвольнай праграме, пасля чаго

вызначацца пераможца каманднага першынства і ўдзельнікі фіналаў на асобных снарадах.

Наглядзячы на юны ўзрост, у зборных камандах СССР, Чэхаславакіі, Венгрыі, Польшчы і іншых ёсць удзельнікі маладзёжнага і дарослага чэмпіянатаў свету, пераможцы міжнародных сустрэч.

УСІМ ПАДАБАЮЦА РАЎБІЧЫ

З уступленнем у строй вялікага трампліна са штучным пакрыццём у Раўбічах ля Мінска лыжнікі і двухборцы атрымалі магчымасць праводзіць трэніроўкі і спаборніцтвы ва ўмовах, набліжаных да зямных. Спадабаўся трамплін і зборнай камандзе СССР, якая апрабавала яго некалькі раней. Магчыма, што пры наяўнасці добрага снежнага покрыва ў пачатку студзеня

1980 года Раўбічы стануць месцам усесаюзных спаборніцтваў, на якіх вызначацца кандыдаты на зямні Алімпійскія гульні ў Лэйк-Плэсід.

А пакуль тут выступаюць беларускія спартсмены. Першае месца ў асеннім першынстве рэспублікі заняў Сяргей Кульбеда, на другім — Аляксей Самахвал і на трэцім — Мікалай Пальшын.

ВЫЗНАЧЫЛІСЯ ГОСЦІ

У Добрушы праведзена абласное першынства па футболе дзіцяча-юнацкіх спартыўных школ Гомельшчыны. Сюды прыбылі юныя футбалісты з Гомеля, Светлагорска, Рагачова і іншых гарадоў. Тэхнічную гульнію прадэманстравалі юныя футбалісты са Светлагорска. Яны і сталі пераможцамі. На другім і трэцім месцах — першая і другая каманды Гомеля.

УСІМ ГРЫБАМ ГРЫБ

Сёлета лясы Беларусі парадавалі аматараў «ціхага паллявання». Трантарыст Дончыцкага наміната будмагэрыялаў М. Фёдаравіч таксама ніколі з пустым кошыкам дамоў не вяртаўся. Нейкі ў час абедзеннага перапынку вырашыў ён зазірнуць у невялікі гай, які падступае да прадпрыемства. Адышоў ад праходнай метраў дзвеце, у маладыя дубкі. І раптам нават спыніўся ад нечаканасці. Няўжо грыб? Падышоў бліжэй — баравік.

Ды які! Узвышаецца над зямлёй сантыметраў на 40, шырынёй шапкі — 60 сантыметраў, таўшчыня ножкі — 30 сантыметраў. Волат! І вырас на вачах у людзей. Прычым грыб быў тут не адзін: паспеў абзавесціся вялікім сямействам. Узважылі баравік: ён «пацягнуў» на восем кілаграмаў.

М. ШЫМАНСКИ.

ПА ВУЛІЦЫ ЗА ЗУБРАМ...

Многія жыхары Салігорска, каб паглядзець на лясных волатоў, ездзілі раней у Белавежскую пушчу. А тут сам зубр з'явіўся на вуліцах Салігорска — за добрыя тры сотні кіламетраў ад Белавежы.

Госць адразу апынуўся ў цэнтры ўвагі. Аднак зубра не вельмі турбавала такая павышаная цікаўнасць да яго. Не дзейнічала на яго і шчоўнанне фотаапаратаў — многім хацелася мець на памяць картку рэдкага звера.

Зубр спыніўся ля вітрын магазінаў, паварочваў галаву ў бок аўтобусаў і легкавых машын.

Больш чым гадзіну незвычайны падарожнік блукаў па вуліцах. Затым пайшоў у лес.

У. НОВИК.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

ІДЗЕ ПРОДАЖ

Як вядома, на Алімпійскіх гульнях 1980 года ў Маскве чакецца больш як 500 тысяч гасцей, з іх прыкладна палавіна — замежных турыстаў. У дні Гульні XXII Алімпіяды Талін прыме больш як 10 тысяч замежных турыстаў, Ленінград — 45 тысяч, Кіеў і Мінск — па 12 тысяч.

Генеральным агентам Аргна-

мітэта «Алімпіада-80» па продажы замежным турыстам тураў і ўваходных білетаў на Гульні XXII Алімпіяды з'яўляецца Усесаюзнае акцыянернае таварыства «Інтурыст». Субагентамі «Інтурыста» назначаны Цэнтральны савет па турызму і экскурсіях ВЦСПС і Бюро міжнароднага маладзёжнага турызму «Спадарожнік».

Нацыянальныя алімпійскія камітэты 77 краін паведамлі ўжо аб прызначэнні сваіх агентаў па продажы тураў і білетаў на спаборніцтвы маскоўскай Алімпіяды.

Для замежных турыстаў прапануюцца паездкі па СССР напярэдадні Алімпіяды-80 або пасля яе. Можна зрабіць таксама паездкі і ў час Алімпійскіх гульняў.

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зац 1606